

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ VĂN HOÁ, THỂ THAO VÀ DU LỊCH
HỌC VIỆN ÂM NHẠC QUỐC GIA VIỆT NAM

TẶNG THỊ QUỲNH NGA

**MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐÀO TẠO THANH NHẠC
HỆ TRUNG CẤP TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC
VĂN HÓA NGHỆ THUẬT QUÂN ĐỘI**

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGHỆ THUẬT ÂM NHẠC

Hà Nội, 2016

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ VĂN HOÁ, THỂ THAO VÀ DU LỊCH
HỌC VIỆN ÂM NHẠC QUỐC GIA VIỆT NAM**

TẶNG THỊ QUỲNH NGA

**MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐÀO TẠO THANH NHẠC
HỆ TRUNG CẤP TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC
VĂN HÓA NGHỆ THUẬT QUÂN ĐỘI**

Chuyên ngành: Phương pháp giảng dạy chuyên ngành âm nhạc (Thanh nhạc)

Mã số: 60 21 02 02

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGHỆ THUẬT ÂM NHẠC

Người hướng dẫn khoa học:

GS Nguyễn Trung Kiên

Hà Nội, 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận văn là trung thực, khách quan và chưa từng để bảo vệ ở bất kỳ học vị nào, các thông tin trích dẫn trong luận văn đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Hà Nội, ngày tháng năm 2016

Tác giả luận văn

Tăng Thị Quỳnh Nga

BẢNG CHỮ VIẾT TẮT

BỘ VH, TT & DL	Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch
NVHN	Nhạc viện Hà Nội
HVANQGVN	Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam
HVAN	Học viện Âm nhạc
TP. HCM	Thành phố Hồ Chí Minh
ĐH VHNTQĐ	Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội
GS	Giáo sư
PGS	Phó Giáo sư
TS	Tiến sĩ
NSND	Nghệ sĩ Nhân dân
NSƯT	Nghệ sĩ Ưu tú
NGND	Nhà giáo Nhân dân
NCKH	Nghiên cứu khoa học
ĐH	Đại học
TC	Trung cấp

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
CHƯƠNG 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN.....	6
VỀ XÂY DỰNG MỤC TIÊU ĐÀO TẠO THANH NHẠC	6
1.1. Tổng quan vấn đề xây dựng mục tiêu đào tạo Thanh nhạc ở Việt Nam ...	6
1.1.1. Khái niệm mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc của trường Đại học VHNT Quân đội:.....	10
1.1.2. Các thành tố xây dựng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc tại trường Đại học VHNT Quân đội.....	11
1.2. Thực trạng xây dựng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc tại trường Đại học VHNT Quân đội.....	13
1.2.1. Xác định mục tiêu đào tạo.....	14
1.2.2. Vấn đề xây dựng, thực hiện chương trình, nội dung, quy trình, phương pháp đào tạo.	15
1.2.3. Chất lượng đội ngũ giáo viên.....	19
1.2.4. Chất lượng học sinh Trung cấp Thanh nhạc	21
1.2.5. Vấn đề xây dựng cơ sở vật chất đảm bảo cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc.....	25
1.2.6. Nguyên nhân của thực trạng:	27
Tiểu kết chương 1.....	29
CHƯƠNG 2: GIẢI PHÁP CƠ BẢN CHO MỤC TIÊU ĐÀO TẠO TRUNG CẤP THANH NHẠC CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC VHNT QUÂN ĐỘI.....	31
2.1. Thực chất của vấn đề nâng cao chất lượng đào tạo.	31
2.2. Một số giải pháp cơ bản cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội giai đoạn mới.....	32
2.2.1. Xác định đúng mục tiêu cho mô hình đào tạo TC Thanh nhạc.	32
2.2.2. Tập trung biện soạn chương trình, giáo trình, nội dung giảng dạy bậc Trung cấp Thanh nhạc.....	35
2.3. Nhân tố chính tác động đến giải pháp cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội trong giai đoạn mới.....	40
2.4. Thực nghiệm sư phạm.....	48
Tiểu kết chương 2.....	50
KẾT LUẬN.....	51
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	52

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Việc xây dựng, xác định mục tiêu đào tạo nguồn nhân lực ngành âm nhạc nói chung và Thanh nhạc nói riêng đang là một yêu cầu quan trọng đối với các đơn vị nhà trường đào tạo âm nhạc. Trong xu thế toàn cầu hóa nhanh chóng như hiện nay, hiện tượng toàn cầu hóa không chỉ diễn ra trong lĩnh vực âm nhạc nói chung mà còn cả lĩnh vực Thanh nhạc, đặc biệt là mục tiêu đào tạo cho bậc Trung cấp, những bước đầu của Thanh nhạc chuyên nghiệp. Xây dựng mục tiêu đào tạo cho bậc học này trong giai đoạn mới hiện nay đang có nhiều sự thay đổi, ngoài mục tiêu đào tạo chung thì học hỏi, lĩnh hội những tiến bộ và sự phát triển của nền Thanh nhạc chuyên nghiệp thế giới cũng đang ngày càng là mục tiêu đào tạo mà nhiều đơn vị đào tạo Thanh nhạc hướng tới, nhằm giải quyết các vấn đề còn thiếu hụt về xu hướng phát triển chuyên môn để hoà nhập vào trong xu thế toàn cầu hoá chung của thế giới, đáp ứng với yêu cầu mới về đào tạo Thanh nhạc chuyên nghiệp hiện nay.

Trải qua hơn 60 năm hình thành và phát triển cùng trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội, Khoa Thanh nhạc cũng vinh dự vì đã làm nên tên tuổi của nhiều ca sĩ như: Quốc Hương; Ngọc Dậu; Hồ Mộ La; Thanh Huyền; Tân Nhân; Trần Chất; Lê Quang Hưng; Quốc Viễn... Tiếp nối truyền thống tốt đẹp đó với mô hình và mục tiêu đào tạo mới, Khoa Thanh nhạc trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội đã có những bước đột phá về mục tiêu đào tạo cũng như giảng dạy và đã khẳng định được vị trí của mình, Khoa Thanh nhạc được ghi nhận là một trung tâm phát hiện, nuôi dưỡng những ca sĩ tài năng tiếp nối lớp cha anh đi trước như: Ngọc Lê; Hồng Hải; Thế Vũ; Hồng Hạnh; Phương Mai; Hồ Quỳnh Hương; Kasim Hoàng Vũ; Quang Hào; Hoàng Quyên; Xuân Hào; Ngô Văn Đức; Thắng Lợi; Nguyễn Phương Thảo; Bùi Lê Mận; Văn Mai Hương; Hồng Duyên; Bích Ngọc; Phương Anh; Hồng Ngọc...

Nhưng với xu thế mới hiện nay, nhu cầu học Thanh nhạc ngày một lớn và yêu cầu về xây dựng một mục tiêu đào tạo phù hợp với xã hội mới chính là thời cơ cũng là thách thức lớn đối với những người làm công tác quản lý và đào tạo của Nhà trường nói chung và đội ngũ cán bộ, giảng viên Khoa Thanh nhạc nói riêng. Bởi lẽ truyền thống trước đây của Khoa thanh nhạc là đào tạo dựa trên mô hình của Nhạc viện Hà Nội (nay là HVANQGVN) với một mục tiêu là đào tạo các ca sĩ chủ yếu phục vụ công tác và hoạt động Văn hoá - Nghệ thuật cho Quân đội. Vì vậy, điều này đã dẫn đến những bất cập và đòi hỏi Nhà trường cũng như Khoa Thanh nhạc phải có những đổi mới về mục tiêu đào tạo chuyên ngành Thanh nhạc nói chung và Trung cấp Thanh Nhạc nói riêng.

Trong quá trình giảng dạy tại Khoa Thanh nhạc trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội, xét ở góc độ đào tạo chuyên ngành Thanh nhạc, chúng tôi cũng nhận thấy rằng, định hướng cho mục tiêu đào tạo Thanh nhạc chuyên nghiệp ở bậc Trung cấp, đó là điều rất quan trọng và cũng rất phức tạp, bởi những học sinh mới vào học Thanh nhạc thường chỉ có một chút năng khiếu và một giọng ca có tố chất chuyên nghiệp, để mang lại chất lượng mong muốn và có thể đáp ứng với yêu cầu đối với một người ca sĩ của các đoàn nghệ thuật hoặc chuyển tiếp lên học ở bậc Đại học đối với học sinh hệ Trung cấp đòi hỏi việc xác định phương hướng cho mục tiêu đào tạo bậc học này cần phải có hệ thống, khoa học và sự quyết tâm, đồng lòng của toàn đội ngũ giảng viên Thanh nhạc và bộ cán bộ lãnh đạo của Nhà trường là điều hết sức quan trọng. Chính vì lý do đó chúng tôi xin mạnh dạn chọn tên đề tài là: ***“Một số vấn đề đào tạo Trung cấp Thanh nhạc tại trường Đại học Văn hoá Nghệ thuật Quân đội”***.

Đây là một trong những yêu cầu quan trọng của Nhà trường trong giai đoạn hiện nay và cũng chính là tiếp tục xây dựng mục tiêu đào tạo bậc Trung

cấp Thanh nhạc chuyên nghiệp nhằm đáp ứng với yêu cầu phát triển của tình hình mới ngày càng cao, càng rộng của nhiệm vụ phục vụ của Quân đội.

2. Lịch sử đề tài

Trong thời gian qua đã có một số công trình nghiên cứu có liên quan đến việc xác định, xây mục tiêu trong đào tạo Thanh nhạc được công bố như:

- *Sách học thanh nhạc* của PGS. NSND Mai Khanh - là tuyển tập phân tích cách hát những tác phẩm thanh nhạc như ca khúc romance, aria của nước ngoài và Việt Nam có phần đệm piano cho bậc trung học và đại học.

- *Phương pháp dạy Thanh nhạc* của NGƯT Hồ Mộ La (2008), đã giới thiệu những yêu cầu căn bản trong đào tạo bậc Trung cấp Thanh nhạc.

- *Phương pháp sư phạm thanh nhạc* (2001) của GS.NSND Nguyễn Trung Kiên, cuốn sách bao gồm 14 chương gồm các quy trình, phương pháp dạy hát, các kỹ thuật về hơi thở, khẩu hình, khoảng vang, nhả chữ, các bài tập luyện giọng, sửa chữa các lỗi kỹ thuật cho học sinh từ những năm Trung cấp.

- *Giáo trình thanh nhạc hệ Trung cấp 4 năm* của GS. NSND Nguyễn Trung Kiên - nội dung bao gồm các hướng dẫn về kỹ thuật thanh nhạc và quy định các tác phẩm dạy và học cho từng giọng, từng năm, trong 4 năm trung cấp học gồm các tác phẩm nước ngoài và Việt Nam.

- *Những vấn đề sư phạm thanh nhạc* của GS.NSND Nguyễn Trung Kiên. Cuốn sách trình bày những vấn đề về sư phạm thanh nhạc trong lý thuyết và thực hành, những bài viết về một số vấn đề đào tạo ở các trường Văn hóa Nghệ thuật.

- *Luận án quá trình hình thành và phát triển ca hát chuyên nghiệp Việt Nam* - của TS Trương Ngọc Thắng. Luận án đánh giá một cách khách quan và tương đối toàn diện lĩnh vực đào tạo ca hát cho bậc Trung cấp Việt Nam.

- *Phương pháp hát tốt tiếng Việt trong nghệ thuật ca hát mới* của PGS.NSUT Trần Ngọc Lan. Cuốn sách đề cập tới vấn đề đào tạo Thanh nhạc dưới góc nhìn về loại hình ca khúc Việt Nam.

Ngoài ra còn nhiều luận văn cao học của các học viên cao học đã tốt nghiệp tại HVANQGVN.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu: Những vấn đề cơ bản trong mục tiêu đào tạo học sinh Trung cấp Thanh nhạc ở trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội.

Phạm vi nghiên cứu: Một số đặc thù trong đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội.

4. Mục đích nghiên cứu

Tìm hiểu, phân tích, tổng hợp tài liệu nghiên cứu về mục tiêu đào tạo Thanh nhạc làm cơ sở lý luận nghiên cứu, ứng dụng những vấn đề cơ bản nhằm góp phần đổi mới mục tiêu đào tạo, nâng cao chất lượng cho bậc Trung cấp Thanh nhạc của trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Tổng hợp tài liệu nghiên cứu
- Phương pháp khảo sát thực tế
- Phương pháp so sánh đối chiếu
- Phương pháp thực nghiệm phù hợp để tìm ra hướng giải quyết mục tiêu của đề tài đặt ra.

6. Ý nghĩa khoa học của đề tài

Đề tài nghiên cứu, giải quyết một số vấn đề cơ bản để tìm ra phương hướng mới trong đào tạo, góp phần nhỏ vào nâng cao chất lượng cho mục tiêu đào tạo trung cấp thanh nhạc trường Đại học Văn hóa, Nghệ thuật Quân đội.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận luận văn bao gồm 2 chương:

Chương 1: Những vấn đề lý luận và thực tiễn về mục tiêu đào tạo cho Trung cấp Thanh nhạc

Chương 2: Giải pháp cơ bản cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc tại trường Đại học Văn hoá Nghệ thuật Quân đội.

Tài liệu tham khảo

Phục lục

CHƯƠNG 1

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ XÂY DỰNG MỤC TIÊU ĐÀO TẠO THANH NHẠC

1.1. Tổng quan vấn đề xây dựng mục tiêu đào tạo Thanh nhạc ở Việt Nam

Vấn đề xây dựng mục tiêu đào tạo âm nhạc nói chung cũng như Thanh nhạc nói riêng đã có nhiều tài liệu nghiên cứu đến nhưng chưa thật đầy đủ, để có một cái nhìn tổng quát về vấn đề này, chúng tôi xin được trình bày khái quát theo 2 giai đoạn chính như sau:

Giai đoạn thời kỳ đầu của âm nhạc Việt Nam

Trong cuốn “Tân nhạc Hà Nội từ đầu thế kỷ XX đến 1945 hình thành và phát triển” - tác giả Hoàng Dương chủ biên đã đề cập tới sự ra đời của phong trào Hướng Đạo Sinh (*Hội hướng đạo Việt Nam*) do ông Hoàng Đạo Thúy chủ xướng, có thể nói vấn đề mục tiêu đào tạo cho lĩnh vực âm nhạc nói chung và Thanh nhạc nói riêng đã bắt đầu được hình thành và phát triển. Bởi trước đó Việt Nam đang trong giai đoạn Pháp thuộc nên không có được mục tiêu cũng như phương hướng cho đào tạo âm nhạc và Thanh nhạc của dân tộc Việt Nam. Phong trào này nổi lên đã tạo một luồng gió mới về sự phạm và giáo dục âm nhạc của người Việt, chủ yếu xây dựng mục tiêu cho các nhạc sỹ, nhạc công đã được học nhạc từ người Pháp, khi họ ở cương vị là những người thầy trong hoạt động giảng dạy âm nhạc là nhằm đào tạo những nghệ sỹ, ca sỹ của dân tộc Việt Nam được đào tạo bởi chính người Việt Nam. Những tên tuổi nổi lên của các ca sỹ thời đó như: Thương Huyền; Ngọc Bảo; Hải Minh; Bích Thuận; Hoàng Lan; Văn Lý; Ái Liên; Năm Châu; Kim Tiêu... đi cùng với những ca khúc như: *Hội nghị Diên Hồng* của Lưu Hữu Phước; *Tiếng thùy dương* của Lê Thương; *Trách người đi* của Đan Trường... [20. Tr 142]

Tuy đây mới chỉ là bước khởi đầu cho vấn đề xây dựng mục tiêu đào tạo âm nhạc nói chung và Thanh nhạc nói riêng và phong trào ca hát thời kỳ này tuy là không chuyên nhưng hoạt động rất thường xuyên và mạnh mẽ, đó là những tiền đề cơ bản cho việc phát triển mục tiêu đào tạo của ngành Thanh nhạc cũng như âm nhạc cho những giai đoạn sau này của Việt Nam

Giai đoạn hình thành và phát triển

Có thể nói rằng, việc xây dựng mục tiêu đào tạo một nền Thanh nhạc mang tính chuyên nghiệp bắt đầu từ khi thành lập trường Âm nhạc Việt Nam năm 1956. Bởi ngay từ khóa Thanh nhạc đầu tiên đã tuyển chọn những gương mặt xuất sắc trong phong trào ca hát của học sinh, sinh viên Hà Nội, với mục tiêu ban đầu là đào tạo một lớp hạt nhân làm phong trào cho các hoạt động văn hoá nghệ thuật của Hà Nội. Khóa thanh nhạc đầu tiên được tuyển chọn gồm hầu hết là những giọng hát trẻ đầy triển vọng của học sinh, sinh viên Hà Nội do NSND Quốc Hương giảng dạy, sau đó được bổ sung những giảng viên xuất sắc của Trung Quốc như Lý Hoa Anh, Khương Gia Tường, giảng viên người Nga A.Craxova, Người Grudia, NSND Baddride...

Những khóa đầu tuy chỉ đào tạo ba năm, nhưng với những học sinh xuất sắc của Nhà trường, ở đây có thể nêu một số tên tuổi sau này đã trưởng thành và trở thành những giọng hát tự hào của đất nước như: NSND Quý Dương, NSND Trần Hiếu, NGƯT Vũ Thúy Huyền, NGƯT Thanh Đính... họ đã để lại ấn tượng hết sức sâu sắc về sự phát triển của nền Thanh nhạc chuyên nghiệp Việt Nam, đồng thời cũng là nền tảng cơ bản cho sự hình thành những mục tiêu đào tạo của nền Thanh nhạc chuyên nghiệp Việt Nam sau này.

Từ thành công của những khóa đầu đó, để có một nền Thanh nhạc thật vững mạnh, Bộ Văn hóa đã tiếp tục mở rộng và phát triển mục tiêu đào tạo, do đó trường Âm nhạc Việt Nam đã được nâng cấp trở thành Nhạc viện Hà Nội và giờ đây là Học viện Âm nhạc quốc gia Việt Nam và hệ Trung cấp

Thanh nhạc lại tiếp tục được tiến hành đào tạo cho đến ngày nay, với mục tiêu đào tạo mới là tạo nguồn tuyển sinh cho công tác đào tạo bậc Đại học. Bên cạnh đó còn có nhiều cơ sở đào tạo Thanh nhạc khác như:

Miền Nam có Nhạc viện Thành phố Hồ Chí Minh, tiền thân là trường Quốc gia Âm nhạc và kịch nghệ Sài Gòn thành lập năm 1956, đến năm 1975 đổi tên là Trường Quốc gia Âm nhạc Thành Phố Hồ Chí Minh, đến năm 1981 Trường được mang tên là Nhạc viện Thành Phố Hồ Chí Minh. Mục tiêu đào tạo của Khoa thanh nhạc, Nhạc viện TP Hồ Chí Minh là đào tạo những lớp ca sĩ cho các đoàn nghệ thuật chuyên nghiệp cũng như làm nòng cốt trong hoạt động âm nhạc sôi nổi cho các tỉnh khu vực phía Nam và TP Hồ Chí Minh.

Miền Trung có Trường Quốc gia Âm nhạc - Kịch nghệ Huế là tiền thân của Học viện Âm nhạc Huế hiện nay. Với sự hỗ trợ và chi viện tích cực của HVANQGVN, Khoa Thanh nhạc của HVAN Huế hiện đã được tăng cả về số lượng và chất lượng cùng trình độ chuyên môn. Khoa Thanh nhạc HVAN Huế đã sử dụng hệ thống giáo trình, tư liệu từ HVANQGVN. Về mục tiêu đào tạo của Khoa được sử dụng theo mô hình đã được xây dựng tại HVANQGVN ngay từ những ngày đầu tiên sau miền Nam giải phóng.

Ngoài ra còn phải kể đến một số các cơ sở đào tạo Thanh nhạc ở nhiều địa phương như trường Cao đẳng, Trung cấp Tây Bắc, Việt Bắc, Tây Nguyên, các tỉnh đồng bằng Bắc bộ và các tỉnh miền Đông, miền Tây Nam bộ... và hệ thống các Sư phạm Âm nhạc thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo và các tỉnh thành phố lớn. Mục tiêu đào tạo của những đơn vị này là đào tạo những lớp ca sĩ, nghệ sĩ biểu diễn cho các đoàn nghệ thuật chuyên nghiệp và làm nòng cốt trong các phong trào văn hoá nghệ thuật của các tỉnh, cũng như đào tạo các thầy cô giáo trong lĩnh vực định hướng âm nhạc cho các cấp học phổ thông trong cả nước.

Về phía Quân đội, trong cuốn *Âm nhạc mới Việt Nam tiến trình và thành tựu* do tác giả Tú Ngọc chủ biên, đã viết khá rõ về sự ra đời với những đóng góp to lớn cho nền Thanh nhạc chuyên nghiệp nước Nhà của Khoa Thanh nhạc, trường Trung cấp âm nhạc Quân đội, trực thuộc Tổng cục chính trị (ngày 23 - 9 - 1955), tiền thân của Khoa Thanh nhạc của trường Đại học VHNT Quân đội ngày nay với tên tuổi của các ca sĩ như: Quốc Hương; Ngọc Dậu; Hồ Mộ La; Thanh Huyền; Tân Nhân; Trần Chất; Hồ Mộ La; Quang Hưng; Quốc Viễn...[21. Tr 235]

Kế thừa truyền thống tốt đẹp, Bước vào thời kỳ đổi mới, đặc biệt từ khi trở thành trường Đại học tháng 01 năm 2006, Khoa Thanh nhạc của Nhà trường đã có bước phát triển mạnh mẽ về quy mô, không gian đào tạo và lưu lượng học viên, sinh viên. Công tác đào tạo đã tạo được bước đột phá về mục tiêu, chất lượng, nội dung, chương trình, phương pháp và hình thức đào tạo đã không ngừng được đổi mới. Nhiều học sinh, sinh viên được đào tạo ở Nhà trường đã thành đạt không chỉ ở trong nước mà còn cả quốc tế, điển hình như: Phương Mai, Giải nhất cuộc thi hát Thính phòng toàn quốc năm 2009, Giải nhì cuộc thi Concours mùa Thu - Rachmaninov lần thứ 14; Hồ Quỳnh Hương đạt Giải thưởng âm nhạc châu Á; Phạm Phương Thảo, giải Nhì Sao mai 2006; KaSim Hoàng Vũ, giải Nhất Sao mai điểm hẹn 2008; Xuân Hảo, giải Nhất phong cách thính phòng Sao mai 2009; Bùi Lê Mận, giải Nhất phong cách dân gian Sao mai 2009; Minh Chuyên, giải Nhất Sao mai điểm hẹn 2010; Minh Hải, giải Nhất Liên hoan Tiếng hát Việt - Trung năm 2010; Văn Mai Hương, Á quân Việt Nam Idol 2012; Huyền Trang, giải Nhất phong cách dân gian Sao mai năm 2013; Hoàng Quyên, Á quân Việt Nam Idol 2013; Đỗ Tố Hoa, giải Nhất Liên hoan Tiếng hát Việt-Trung năm 2014; Nhật Thủy, Quán quân Việt Nam Idol 2014; Hoàng Thị Hồng Ngọc, giải Nhất phong cách Nhạc nhẹ Sao mai năm 2015; Bích Ngọc Giải Nhì phong cách Thính phòng Sao Mai

2015; Hồng Duyên Giải Nhi phong cách Dân gian Sao Mai 2015.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành quả đáng kể đó, thì Khoa Thanh nhạc, trường Đại học Văn hoá Nghệ thuật Quân đội vẫn còn nhiều vấn đề “bất cập” về mục tiêu đào tạo Thanh nhạc nói chung và hệ Trung cấp Thanh nhạc nói riêng cả chủ quan lẫn khách quan. Trong đó nổi cộm là vấn đề, song song với việc đào tạo các ca sĩ chuyên nghiệp theo mô hình của các Nhạc viện lớn trên thế giới thì hiện nay Nhà trường còn áp dụng thêm các mô hình đào tạo Thanh nhạc khác, đây cũng chính là phương hướng đào tạo của Khoa Thanh nhạc nhằm đổi mới mục tiêu đào tạo của Khoa Thanh nhạc ngay từ bậc Trung cấp để đáp ứng với yêu cầu hoạt động nghệ thuật của Quân đội và xã hội trong giai đoạn mới. Vậy nên, để giải quyết vấn đề trên thì rất cần có những giải pháp hiệu quả mang tính khoa học và có hệ thống.

1.1.1. Khái niệm mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc của trường Đại học VHNT Quân đội:

Trước khi tìm hiểu mục tiêu đào tạo, thì cần giải nghĩa thuật ngữ mục tiêu là gì, đó chính là: *Đích đặt ra, cần phải đạt tới đối với công tác, nhiệm vụ.* Do bởi hoạt động đào tạo cũng giống như bất cứ hoạt động nào khác trong xã hội và đối tượng của các hoạt động đào tạo là con người, nên có thể nhận định rằng: Mục tiêu đào tạo là hướng tới sự hình thành và phát triển nhân cách con người, nhân cách nghề nghiệp phù hợp với nhu cầu phát triển trong từng giai đoạn lịch sử của xã hội và từng cá nhân.

Quan điểm về xây dựng mục tiêu đào tạo ca sĩ chuyên nghiệp trong những năm đầu tiên đã được tác giả Nguyễn Trung Kiên đề cập rất rõ trong cuốn *Phương pháp sư phạm Thanh nhạc* đó là: *“Xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, hết lòng phục vụ nhân dân... trong đó bao gồm những vấn đề cơ bản:*

- Giáo dục tư tưởng

- Học tập lý luận âm nhạc
- Hoàn thiện giọng hát, phát triển kỹ thuật Thanh nhạc
- Học tập nghệ thuật biểu diễn” [4. Tr 9]

Cùng với ý đó, tác giả Hồ Mộ La cũng đã nêu trong cuốn *Phương pháp giảng dạy Thanh nhạc* như sau:

“Mục tiêu đào tạo ca sĩ rất gian nan, trong đó cần tập trung ở 2 mặt chính:

- Về mặt khách quan: Rèn luyện ý chí và niềm đam mê nghề của học trò; cơ sở vật chất cùng với truyền thống nghề nghiệp.
- Về mặt chủ quan: Giáo trình, nội dung, phương pháp giảng dạy của người thầy” [18. Tr 251]

Trong bài phát biểu nhân dịp kỷ niệm 60 năm thành lập trường Đại học Văn hoá nghệ thuật Quân đội, Thiếu tướng Nguyễn Đức Trịnh - Hiệu trưởng Nhà trường đã đề cập đến mục tiêu đào tạo Thanh nhạc trong giai đoạn mới, trong đó có đoạn viết: “...*giảng dạy Thanh nhạc trong giai đoạn mới cần sự kiên trì mục tiêu đào tạo “Chiến sĩ - Nghệ sĩ” và dạy những cái Quân đội, xã hội đang cần...*” [22. Tr 5]

Từ những cơ sở trên, có thể khái niệm *mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc của trường Đại học VHNT Quân đội* là đích đặt ra và cần phải đạt tới, nhằm phát triển lớp ca sĩ tài năng đáp ứng phù hợp với thực tiễn xã hội.

1.1.2. Các thành tố xây dựng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc tại trường Đại học VHNT Quân đội

1.1.2.1. Phẩm chất đạo đức của người Nghệ sĩ - Chiến sĩ:

Những yêu cầu việc hình thành và phát triển các phẩm chất nhân cách của một người Nghệ sĩ - Chiến sĩ (về cá nhân, xã hội, nghề nghiệp) phải phù hợp với sự phát triển của đời sống kinh tế xã hội và lao động nghề nghiệp

chuyên môn, ý thức đạo đức, lối sống và các định hướng giá trị trong cuộc sống và lao động nghề nghiệp.

Qua nghiên cứu, điều tra và khảo sát tìm hiểu thực trạng, chúng tôi nhận thấy rằng, hầu hết các đoàn nghệ thuật chuyên nghiệp hiện nay luôn đề cao quan điểm “đạo đức nghề nghiệp” hay “văn hóa nghề nghiệp” và được xem như “chìa khóa” để đưa tới thành công trong công việc. Vì vậy, dạy “phẩm chất đạo đức của người Nghệ sĩ - Chiến sĩ” có nghĩa là dạy cho học sinh tinh thần say mê học tập và làm việc với ý thức chấp hành nội quy, kỷ luật. Đây chính là mục tiêu đào tạo “số 1” mà Khoa Thanh nhạc cũng như Nhà trường luôn đặt ra.

1.1.2.2. Trình độ văn hóa:

Đối với các loại hình đào tạo nghệ thuật chuyên nghiệp kết hợp với đào tạo văn hóa như ở trường Đại học VHNT Quân đội hiện nay thì việc xác định rõ mục tiêu về trình độ văn hóa đối với toàn bộ học sinh trong Nhà trường là tối thiểu phải đạt chuẩn trung học phổ thông hoặc tương đương trung học phổ thông.

Việc học sinh tốt nghiệp ra trường, trình độ chuyên môn và trình độ văn hoá là luôn đi đôi với chuyên môn. Đây cũng là một phần trong mục tiêu đào tạo của Khoa Thanh nhạc, đó là đào tạo đội ngũ các ca sĩ, những “trí thức nghệ thuật” tương lai.

1.1.2.3. Trình độ chuyên môn:

Xác định yêu cầu, chuẩn mực đạt tới về kiến thức khi tốt nghiệp, kỹ năng nghề nghiệp chuyên môn ở trình độ trung cấp. Xác định trình độ theo chuẩn nội dung, chương trình đào tạo với các yêu cầu về năng lực nghề nghiệp.

Trên cơ sở coi trọng “Học tập đi đôi với Thực hành” cho học sinh. Ngoài chương trình đào tạo chính quy luôn được cập nhật những phương pháp, kiến thức chuyên ngành mới nhất, Khoa Thanh nhạc trường Đại học

VHNT Quân đội luôn đề cao việc kết hợp đào tạo với các chương trình biểu diễn, nhằm nâng cao năng lực chuyên môn cho học sinh ngay trong quá trình học tập tại Nhà trường.

1.1.2.4. Chất lượng đầu ra:

Xác định các yêu cầu đạt được về trình độ tốt nghiệp Trung cấp, đủ điều kiện đáp ứng với lao động nghề nghiệp cùng với các chuẩn về giáo dục quốc phòng quy định chung cho bậc Trung cấp, loại hình đào tạo của Nhà trường.

Trong những năm qua, Nhà trường đã kết hợp chặt chẽ và tăng cường quan hệ hợp tác giữa 3 bên (Các đoàn nghệ thuật - Học sinh - Nhà trường). Nhiều Đoàn nghệ thuật đã phối hợp và tư vấn với Khoa Thanh nhạc trong công tác xây dựng Khung chương trình đào tạo bậc Trung cấp Thanh nhạc để có một chất lượng đầu ra đạt kết quả cao và phù hợp nhất với tình hình thực tế hiện nay.

1.2. Thực trạng xây dựng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc tại trường Đại học VHNT Quân đội.

Hoạt động đào tạo ca sĩ chuyên nghiệp bậc Trung cấp của Khoa thanh nhạc luôn là một trong những thế mạnh của trường Đại học VHNT Quân đội. Trong 60 năm phát triển và trưởng thành, Khoa Thanh nhạc đã đạt được những thành tựu đáng kể trong hoạt động đào tạo, đã đóng góp cho Quân đội một đội ngũ đông đảo những Chiến sĩ - Nghệ sĩ, trong đó có rất nhiều những gương mặt xuất sắc đã được Nhà nước phong các danh hiệu cao quý như NSND và NSUT. Trong một số năm gần đây, Nhà trường đã chủ động mở các khóa đào tạo Đại học, bắt đầu mang lại kết quả tốt, chủ động hơn. Tuy nhiên, trong thực tế vẫn còn những bất cập trong một số mặt, đó chính là những thách thức và cũng là hạn chế trong việc thực hiện mục tiêu đào tạo đáp ứng với yêu cầu trong tình hình mới.

Để đánh giá khách quan, đầy đủ thực trạng chất lượng đào tạo Trung cấp Thanh nhạc, chúng tôi đã tiến hành sử dụng các phương pháp tổng hợp,

ngiên cứu của khoa học sư phạm và chuyên ngành Thanh nhạc. Trong đó chủ yếu là:

- Tiến hành phân tích, hệ thống hoá các tài liệu đánh giá về chất lượng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội trong giai đoạn mới.

- Tiến hành điều tra trên 2 nhóm đối tượng cơ bản

- + Nhóm đối tượng là các chuyên gia, giảng viên các Khoa chuyên ngành trong Nhà trường và đội ngũ cán bộ, giảng viên Khoa Thanh nhạc

- + Nhóm đối tượng là sinh viên đã qua đào tạo Trung cấp và đang học hệ Đại học tại Khoa Thanh nhạc

- Ngoài ra, còn có các phương pháp quan sát, trao đổi, tọa đàm, xin ý kiến chuyên gia xoay quanh các nội dung của đề tài.

Qua nghiên cứu, phân tích thực trạng mục tiêu đào tạo như đã được trình bày ở trên, chúng tôi đã khái quát lại với 5 vấn đề cụ thể để phản ánh tập trung thực trạng xây dựng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc tại trường Đại học VHNT Quân đội như sau:

1.2.1. Xác định mục tiêu đào tạo

- Ưu điểm:

Việc xác định mục tiêu đào tạo là vấn đề luôn được Ban giám hiệu, các cấp lãnh đạo ở các Khoa của trường Đại học VHNT Quân đội quan tâm hàng đầu. Trong suốt lịch sử quá trình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc, Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội luôn xác định chính xác mục tiêu đào tạo trong từng thời kỳ, từng giai đoạn cụ thể, phù hợp với yêu cầu, nhiệm vụ và tình hình thực tiễn phát triển Quân đội, của đất nước.

Kết quả khảo sát về chất lượng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội cho thấy, hầu hết các đồng chí là cán bộ, giảng viên của các Khoa trong Nhà trường cũng như tại

Khoa Thanh nhạc đều cho rằng, mục tiêu đào tạo của Trung cấp Thanh nhạc trong giai đoạn mới được xác định là việc làm đúng đắn và thiết thực.

- *Hạn chế:*

Bên cạnh những điểm mạnh trong việc xác định mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc, chúng tôi còn nhận thấy vấn đề cụ thể hoá mô hình, mục tiêu đào tạo đó cho từng Khóa học vẫn còn có những hạn chế nhất định. Mặt khác, việc quán triệt mô hình, mục tiêu đào tạo trong xây dựng chương trình, nội dung, quy trình đào tạo cho từng lớp của mỗi giảng viên còn có biểu hiện chưa thật nhuần nhuyễn. Vấn đề lượng hoá mô hình, mục tiêu đào tạo trong từng giai đoạn học tập của học sinh vẫn còn có biểu hiện chung chung, chưa thật thiết thực và cụ thể. Kết quả khảo sát của chúng tôi cho thấy:

+ Có khá nhiều ý kiến của giáo viên Khoa Thanh nhạc cho rằng việc xác định mục tiêu và phương hướng cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc chưa tốt, cá biệt còn có ý kiến cho rằng việc xác định mục tiêu đào tạo còn yếu.

+ Cũng với nội dung điều tra trên với đối tượng là giáo viên ở các Khoa chuyên ngành khác trong Nhà trường, kết quả các ý kiến thu được cho rằng, xác định mục tiêu đào tạo chưa thật tốt và cần phải tiếp tục nhiều đối với vấn đề nâng cao chất lượng cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc.

1.2.2. Vấn đề xây dựng, thực hiện chương trình, nội dung, quy trình, phương pháp đào tạo.

- Ưu điểm:

Việc xây dựng, hoàn thiện và thực hiện chương trình, nội dung và quy trình, phương pháp đào tạo trong những năm qua đã được Khoa Thanh Nhạc luôn chú trọng, đầu tư đúng mức ở tất cả các cấp. Trên cơ sở mô hình, mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc, Khoa Thanh Nhạc cũng đã nghiên cứu và cụ thể hoá toàn bộ những yêu cầu về xây dựng, thực hiện chương trình, nội

dung, quy trình, phương pháp đào tạo trong chương tình khung của Trung cấp Thanh nhạc.

Nhìn tổng quát chương trình, nội dung đào tạo Trung cấp Thanh nhạc đã bám sát mục tiêu đào tạo, đã giải quyết một cách khá tốt mối quan hệ giữa dạy người - dạy nghề; giữa tính toàn diện với chuyên sâu; giữa trang bị tri thức với rèn luyện kỹ thuật, kỹ xảo, xây dựng thái độ nghề nghiệp với phát triển tư duy, trí tuệ cho học sinh.

Cùng với việc thường xuyên đổi mới, hoàn thiện chương trình, nội dung đào tạo Trung cấp Thanh nhạc, Khoa Thanh nhạc trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội cũng đã rất tích cực nghiên cứu, bổ sung hoàn thiện quy trình và phương pháp đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Cho đến nay các bước của quy trình đào tạo như: Tuyển chọn - đào tạo - tổ chức rút kinh nghiệm đã dần đi vào nề nếp, có chất lượng tốt hơn. Đặc biệt là các bước tiến hành duy trì các hình thức tổ chức thi giữa kỳ, học kỳ đã được chú trọng đúng mức, được tổ chức khá chặt chẽ, chu đáo trong lượng thời gian có hạn, tăng cường các phương pháp dạy học gắn với thực tiễn biểu diễn... Điều này đã tạo ra một bầu không khí tích cực ở cả giảng viên và học sinh viên, góp phần kích thích khả năng sáng tạo, tính tự giác của học sinh.

- Hạn chế:

+ *Chương trình, nội dung đào tạo Trung cấp Thanh nhạc*

Hiện nay đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh Nhạc chưa có giáo trình chính thức. Tiến hành giảng dạy trên cơ sở một phần dựa vào giáo trình Trung cấp của HVANQGVN (phần ca khúc nước ngoài), ngoài ra một số tác phẩm mới được đưa vào giảng dạy chủ yếu do các giảng viên tự tìm tòi, không phải trong giáo trình chính thức đã được biên soạn.

Việc xây dựng kết cấu nội dung, chương trình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc chưa thật sự có tính thuyết phục cao. Điều này được biểu hiện ở việc giải

quyết mâu thuẫn giữa giáo trình, thời gian đào tạo, số tiết học so với yêu cầu về sự phát triển của chuyên ngành. Việc giải quyết mâu thuẫn này còn có biểu hiện thụ động, chưa triệt để, chưa mạnh dạn cắt bỏ những nội dung trùng lặp hoặc không thật thiết thực cho quá trình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Tỷ lệ kết cấu giữa trang bị kiến thức với rèn luyện kỹ thuật, kỹ xảo, kỹ năng của chuyên ngành cho học sinh còn có biểu hiện chưa thật cân đối.

Kết quả điều tra đánh giá về tỷ lệ kết cấu giữa trang bị kiến thức với rèn luyện kỹ thuật Thanh nhạc cho học sinh từ đội ngũ giảng viên trong Nhà trường cho thấy, còn có khá nhiều ý kiến cho rằng chưa thật tốt.

Với câu hỏi về sự cần thiết phải đổi mới chương trình, nội dung, mục tiêu đào tạo, kết quả thu được với số ý kiến rất cao cho là hết sức cần thiết. Điều này chứng tỏ kết cấu chương trình với mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc vẫn còn có biểu hiện chưa thật cân đối.

Một vấn đề hạn chế của nội dung, chương trình đào tạo hiện nay đó là biểu hiện trùng lặp giữa các tác phẩm trong các phần học ở mỗi năm học. Mặc dù đã có xây dựng các chương trình đào tạo cụ thể cho từng năm, song đối với mỗi giảng viên lại chưa có sự phân định rõ nét, thậm chí còn có giảng viên sử dụng tác phẩm trong chương trình của năm 1 cho cả năm 2 và năm 3.

Qua đó, cũng cho thấy rằng độ chuẩn xác trong chương trình, nội dung đào tạo Trung cấp Thanh nhạc với mục tiêu đào tạo và một số phạm trù của chuyên ngành Thanh nhạc cũng còn có sự hạn chế nhất định.

+ *Quy trình, phương pháp đào tạo Trung cấp Thanh nhạc*

Bên cạnh những mặt tích cực trong đổi mới, hoàn thiện quy trình, phương pháp đào tạo thì xoay quanh vấn đề này vẫn còn có những bất cập. Cụ thể như:

- Việc duy trì, đảm bảo chất lượng cho từng khâu của quy trình đào tạo vẫn chưa được thực hiện triệt để, nghiêm túc và chất lượng còn thấp.

- Sự kết hợp giữa khâu các tuyển chọn, kiểm tra đánh giá, khảo sát thực tiễn và lấy ý kiến phản hồi để hoàn thiện quy trình đào tạo chưa nhuần nhuyễn.

- Ngay trong quá trình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc, do điều kiện thời gian có hạn, việc thực hiện quy trình học tập - thực hành còn có những hạn chế. Một vấn đề ảnh hưởng lớn tới quy trình đào tạo, đó là các chương trình biểu diễn của Nhà trường quá nhiều, ảnh hưởng tới tiến độ học tập của học sinh. Mặc dù học sinh, sinh viên có điều kiện để rèn luyện trong thực tế biểu diễn và giúp cho uy tín của Nhà trường ngày càng tăng cao. Tuy nhiên, mặt khác vì nhiều chương trình biểu diễn có quy mô lớn, đòi hỏi thời gian luyện tập nhiều, làm ảnh hưởng đến sức khỏe cũng như thời gian học tập đặc biệt chuyên môn. Ngoài ra biểu diễn nhiều cũng tạo ra ở một số học sinh thái độ học tập chệnh mảng, thậm chí một số em sớm ngộ nhận về khả năng biểu diễn của mình. Do đó, việc hình thành các vấn đề về kỹ thuật cho học sinh bị nhiều hạn chế.

- Việc cải tiến, đổi mới phương pháp giảng dạy đã được Khoa Thanh nhạc rất chú trọng, chọn đó làm khâu đột phá đổi cho việc nâng cao chất lượng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Song trên thực tế, do nhiều lý cả do khách quan, chủ quan khác nhau. Tình trạng giảng dạy theo phương pháp “*xuôi chiều*”; “*áp đặt*” của mô hình đào tạo cũ đã quá lạc hậu vẫn còn khá phổ biến.

Ví dụ từ thực tiễn của đội ngũ giảng viên của Khoa Thanh nhạc hiện nay, hầu hết thường có thói quen với một số kỹ thuật cơ bản truyền thống và một số tác phẩm được lặp đi, lặp lại, theo lối mòn và ít thêm tác phẩm mới. Đặc biệt có những em mới năm 1, nhưng giảng viên lại cho những tác phẩm có quãng giọng quá rộng hoặc những nốt hát quá cao dẫn đến tình trạng hát gào thét của học sinh và có sự chuyển giọng Trưởng - Thứ bất thường trong bài hát dành cho những năm học cao hơn... cũng dẫn đến tình trạng không đồng đều về chương trình giảng dạy cũng như mục tiêu đào tạo.

Trong đó không ít giảng viên đã cho bài theo ý rất chủ quan của bản thân, mà không thực hiện theo nội dung của mục tiêu đào tạo, đã dẫn tới việc bỏ qua những bước yêu cầu cơ bản của Trung cấp Thanh nhạc. Mặt khác, còn rất ít những bài dân ca các vùng miền hoặc bài hát âm hưởng dân ca của các dân tộc được đưa vào giảng dạy, bởi vậy không phát triển được cả vốn văn hoá dân gian của Việt Nam. Bên cạnh đó còn là vấn đề của người học, tình trạng học sinh còn thụ động, chưa tự giác trong học tập nhưng lại mong “đốt cháy giai đoạn” và muốn được “nổi tiếng” vẫn còn diễn ra.

Qua đó đã cho thấy, thực tiễn về phương pháp giảng dạy cho Trung cấp Thanh nhạc còn có mặt chưa phù hợp với mục tiêu đào tạo trong giai đoạn mới hiện nay. Tính chất dạy học phổ biến vẫn là chuyên tải một chiều, tiếp thu thụ động, chưa coi trọng rèn luyện tư duy sáng tạo, tự giải quyết vấn đề của học sinh.

1.2.3. Chất lượng đội ngũ giáo viên

Như trên chúng tôi đã trình bày, đào tạo Trung cấp Thanh nhạc trong những năm gần đây ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội đã có những bước phát triển vượt bậc, đã tạo ra những đột phá tích cực đưa vị thế của nhà trường lên những tầm cao mới.

Hiện nay, toàn thể đội ngũ giảng viên Thanh nhạc trong biên chế của Khoa Thanh nhạc có 13 người, giảng viên cộng tác 51 người, tổng cộng có 64 giảng viên tham gia giảng dạy thanh nhạc tại Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội và ngoài ra còn một số lượng giảng viên Thanh nhạc thuộc cơ sở 2 của Nhà trường tại TP Hồ Chí Minh. Có thể nói, với đội ngũ giảng viên cộng tác nhiều như vậy, chứng tỏ Nhà trường có được những uy tín nhất định về đào tạo đối với đội ngũ giảng viên ở bên ngoài.

Những năm qua, Ban giám hiệu Nhà trường và Khoa Thanh nhạc đã tập trung lãnh đạo, chỉ đạo để từng bước nâng dần chất lượng của đội ngũ

giảng viên Thanh nhạc, lấy đó làm cơ sở quan trọng, trực tiếp đến việc nâng cao chất lượng cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Công tác tuyển chọn giáo viên được tiến hành chặt chẽ, kỹ lưỡng, được tổ chức đào tạo cơ bản. Do đó đội ngũ giảng viên ở Khoa Thanh nhạc đã phát triển cả về số lượng và chất lượng. Công tác bồi dưỡng, tập huấn, tổ chức rút kinh nghiệm được tiến hành thường xuyên, chu đáo, thông qua nhiều hình thức hoạt động phong phú, thiết thực đã góp phần nâng cao trình độ, bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm, xây dựng động cơ, tình yêu nghề nghiệp sư phạm cho đội ngũ giảng viên Khoa Thanh nhạc.

Đánh giá một cách tổng quát có thể thấy rằng, chất lượng của đội ngũ giảng viên ở Khoa Thanh nhạc hiện nay, đã tương đối đáp ứng được yêu cầu về mục tiêu đào tạo của Nhà trường. Điều này cũng đã thu được sự đánh giá đồng tình của lãnh đạo, giảng viên trong Nhà trường. Qua điều tra khảo sát lấy ý kiến của giảng viên và học sinh, sinh viên Nhà trường về chất lượng giảng dạy của đội ngũ giảng viên Khoa Thanh nhạc đã thu được kết quả khá cao với đánh giá ở mức độ rất khả quan.

Tuy vậy, bên cạnh những ưu điểm thì vẫn còn có những bất cập, biểu hiện tập trung trên một số vấn đề chính sau:

- Trình độ và cơ cấu của đội ngũ giảng viên chuyên ngành Thanh nhạc so với yêu cầu phát triển của nhà trường vẫn còn bất cập, còn thiếu cán bộ sư phạm giỏi, đầu đàn cũng như chưa có chuyên gia đầu ngành trên lĩnh vực chuyên môn.

Trong đội ngũ giảng viên Thanh nhạc có một số giảng viên đã làm công tác sư phạm thanh nhạc lâu năm có kiến thức và kinh nghiệm giảng dạy. Một số giảng viên trẻ bộc lộ khả năng biểu diễn tốt, nhưng kiến thức về sư phạm thanh nhạc còn non kém, bản thân họ cũng không kiên tâm trong nghiên cứu, tìm hiểu để nâng cao trình độ về những vấn đề khá phức tạp này.

Một số giảng viên cộng tác khi lên lớp ít đi sâu vào giảng dạy kỹ thuật cơ bản mà chủ yếu chỉ truyền đạt cho những học sinh những bài hát đã trở thành những “bài tử” của mình, có thể nói đó là học những bài hát chứ chưa phải là học Thanh nhạc. Đặc biệt ở bậc Trung cấp yêu cầu học kỹ thuật cơ bản là quan trọng bậc nhất. Hiện nay Khoa thanh nhạc và Nhà trường chưa tổ chức được những đợt tập huấn về sự phạm thanh nhạc, để từng bước khắc phục tình trạng các giảng viên của khoa còn non kém về sự phạm thanh nhạc.

- Độ trải nghiệm trong thực tiễn hoạt động sự phạm, sự phát triển về tài nghệ chuyên môn của giảng viên còn hạn chế. Còn có tư tưởng ngại đổi mới phương pháp dạy học và sử dụng các phương tiện thiết bị hiện đại trong dạy học. Đội ngũ giảng viên chưa thật sự đáp ứng yêu cầu chuyển đổi phương pháp giảng dạy theo hướng dạy cách học, cách xử lý các tình huống trong chuyên ngành biểu diễn Thanh nhạc.

Đây là những nhận định hoàn toàn nghiêm túc, chính xác. Điều này cũng phù hợp với việc điều tra ý kiến về sự cần thiết phải tiếp tục nâng cao năng lực giảng dạy, nghiên cứu của đội ngũ giảng viên Thanh nhạc hiện nay thì kết quả mà chúng tôi điều tra được ở 2 đối tượng là giảng viên và sinh viên như sau:

+ Đối với đối tượng hiện đang là giảng viên ở Khoa Thanh nhạc thì có khá nhiều ý kiến đồng ý với vấn đề trên.

+ Đối với đối tượng đã học xong Trung cấp và đang là sinh viên của Khoa Thanh nhạc thì hầu hết đều đồng tình với vấn đề trên.

1.2.4. Chất lượng học sinh Trung cấp Thanh nhạc

- Chất lượng đầu vào

Công tác tuyển sinh của Trường Đại học VHNT Quân đội được Bộ Quốc Phòng - Bộ Giáo dục và Đào tạo cho phép với chức năng đào tạo đội ngũ các diễn viên, nhân viên văn hóa nghệ thuật cho đất nước. Hàng năm

Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội vẫn tổ chức tuyển sinh cùng đợt chung cùng cả nước với 2 đối tượng một là thuộc hệ quân sự và hai là thuộc hệ dân sự. Trước mỗi kỳ tuyển sinh nhà trường đều liên hệ tới các cơ sở văn hoá cũng như đài truyền hình các địa phương trong khu vực để thông báo thủ tục, cách thức, thời gian và địa điểm tuyển sinh. Số lượng học sinh thi đỗ vào trung cấp Thanh nhạc trước đây mỗi năm trung bình khoảng 40 - 50 chỉ tiêu. Trong một vài năm gần đây số lượng thi đỗ vào học Trung cấp tăng lên đáng kể, tới khoảng trên 70 học sinh. Ngoài ra Nhà trường còn tuyển đặc cách từ các cuộc thi ca hát trong nước.

Đối với công tác tuyển sinh thì việc xác định năng khiếu là vấn đề quan trọng hàng đầu, cùng với các yếu tố về khả năng nhận biết và cảm nhận âm nhạc. Tuy nhiên, xét về yêu cầu chuyên môn thì chất lượng ngay từ khâu tuyển sinh đầu vào cũng đã gặp nhiều khó khăn, do bởi là thi tuyển Thanh nhạc nên chủ yếu là giọng hát, vì vậy ngoài chất giọng bản năng ra các học sinh thi đỗ vào Trung cấp Thanh nhạc hầu như không có kiến thức về âm nhạc, thậm chí có thí sinh chưa bao giờ được tiếp xúc với âm nhạc. Đây là một trong những nguyên nhân dẫn đến một số hạn chế khi tiếp thu các kiến thức các môn bổ trợ cần thiết ảnh hưởng đến sự học tập của học sinh.

Quy chuẩn cho công tác tuyển sinh hiện nay vẫn chưa được thực hiện triệt để dẫn đến chất lượng về năng khiếu của học sinh không đạt yêu cầu, ảnh hưởng đến mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Chúng tôi mạnh dạn cho rằng đây là vấn đề cần được quan tâm, cần được có những biện pháp khắc phục, trước hết phải lấy chất lượng làm mục tiêu tối thượng, không nên quá chạy theo số lượng đặc biệt trong hoàn cảnh hiện nay.

- Chất lượng học tập của học sinh trong quá trình đào tạo

Học thanh nhạc ở bậc Trung cấp là bắt đầu thời kỳ phát triển tính chuyên nghiệp của giọng hát.

Giọng hát là quà tặng tuyệt vời của thiên nhiên, giọng hát có khả năng truyền đạt tất cả những cảm xúc, tâm trạng suy nghĩ khác nhau. Vẻ đẹp của âm sắc, sự chuẩn xác và sâu sắc của thính giác âm nhạc, nghệ thuật phân câu, tình cảm của phong cách, biểu cảm, tư duy hình tượng, nhiệt huyết, cá tính – tất cả và còn nhiều tính chất khác nhau của người nghệ sĩ sẽ xác định sức mạnh của những tác động biểu diễn âm nhạc.

Những khả năng tiềm tàng của giọng hát thống nhất với những trang bị kỹ thuật cho giọng hát. Những đặc tính của giọng hát, như sự sáng sủa, vẻ đẹp, âm vực đầy đủ, tính linh hoạt, âm thanh dễ dàng, không bị mệt mỏi, toàn bộ xác định tính cách tự nhiên của cơ quan giọng hát, có thể phát triển lớn trong quá trình học tập luyện giọng đúng.

Phát triển tính chuyên nghiệp của giọng hát ở những người mới học hát được giả định ở bốn điều kiện cơ bản: những phẩm chất của giọng, có tai nhạc và tiết tấu, có nhạc cảm, tính nghệ sĩ, có tri giác học tập kỹ thuật hát, tình trạng sức khỏe của thanh đới và của toàn cơ thể tốt. Cả quá trình học bốn năm trung cấp và thậm chí ở cả những năm học đại học, đó là nhiệm vụ luyện tập, hoàn thiện giọng hát bao gồm những vấn đề quan trọng: âm sắc, âm vực, âm lượng, tính chất bay của âm thanh, thính giác thanh nhạc và những cảm giác của các cơ. Những kỹ thuật hát cơ bản như: ataca âm thanh (ataca cứng, ataca mềm), hơi thở, cộng minh, phân câu, sắc thái tinh tế, phát âm...

Tuy nhiên, việc học tập thanh nhạc ở hầu hết các cơ sở đào tạo đều chưa có sự phân định rõ ràng, đa số đều dạy theo kinh nghiệm cá nhân, từ những vấn đề kỹ thuật đến những tác phẩm cụ thể của từng năm học theo những yêu cầu phát triển cần thiết của giọng hát, của tư duy âm nhạc. Hiện trạng dạy học không có giáo trình cụ thể ở nhiều trường đã dẫn đến tình trạng không thể tạo nên những kết quả chủ động ở bậc trung cấp. Bởi vậy khi bắt đầu nhận học sinh trung cấp các giảng viên thanh nhạc cần phải tìm hiểu kỹ

học sinh của mình về giọng hát, về kiến thức âm nhạc qua đó có thể xác định quyết định dạy học sinh điều gì trước và qua yêu cầu của vấn đề kỹ thuật sẽ trao cho học sinh những bài luyện thanh và bài hát phù hợp. Tóm lại, ngay từ những thời gian đầu thầy giáo đã phải lên một kế hoạch học tập cho từng học sinh của mình. Có một kiểu suy nghĩ không đúng thường xảy ra khi cho rằng dạy học sinh mới học là công việc dễ dàng, đơn giản. Có thể khẳng định rằng, đó là những suy nghĩ sai, vội vàng, thậm chí nông cạn. Qua thực tế giảng dạy có thể thấy rằng, kết quả của từng khóa trung cấp, số học sinh tốt nghiệp xuất sắc chỉ khoảng 10%, số còn lại tới 90% sẽ không thể làm gì với trình độ của mình. Kết quả đó thật ra không phải chất lượng đầu vào quá ít người có tố chất tốt, vấn đề ở đây là hiệu quả của cả một quá trình 4 năm học tập, học tập không có mục tiêu rõ ràng, không có kế hoạch chính xác, phù hợp...

Những năm gần đây, với việc đẩy mạnh đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tích cực hoá hoạt động nhận thức của người học, gắn với thực hành nghề nghiệp... của trường Đại học VHNT Quân đội, chất lượng học tập của học sinh Trung cấp Thanh nhạc cũng đã có những chuyển biến tích cực. Học sinh đã tích cực, chủ động hơn trong học tập; các em cũng đã dần hình thành phương pháp tự học và đi vào ổn định. Các thao tác đọc, ghi, phân tích, lập luận, tìm hiểu, xử lý các tài liệu tham khảo có chuyển biến mạnh mẽ hơn, việc ôn tập nắm thực chất vấn đề đã dần dần đi vào nề nếp. Tỷ lệ học sinh đạt khá, giỏi hàng năm và tốt nghiệp ra trường tăng lên. Khả năng hoàn thành nhiệm vụ sau tốt nghiệp cũng được tăng lên đáng kể.

Khảo sát về chất lượng đào tạo Trung cấp Thanh nhạc thông qua sự phát triển và khả năng đảm nhiệm các nhiệm vụ của học sinh đã tốt nghiệp được chúng tôi tổng hợp với kết quả thu được như sau:

- Về sự phát triển kiến thức - kỹ năng - thái độ nghề nghiệp: Hầu hết các em đều được đánh giá có sự phát triển khá tốt; Phản hồi từ các giảng viên

đào tạo bậc Đại học của cả trong và ngoài Nhà trường cũng như các đoàn nghệ thuật về chất lượng học sinh Trung cấp đều đồng ý với nhận định đó.

- Về khả năng đáp ứng các nhiệm vụ sau khi tốt nghiệp:

+ Đối với nhiệm vụ là diễn viên: khá đông đánh giá từ các đoàn nghệ thuật trong vấn đề chất lượng chuyên môn và ý thức nghề nghiệp khá tốt.

+ Đối với nhiệm vụ là sinh viên Đại học: hầu hết giảng viên đánh giá các sinh viên đáp ứng khá và tốt nhiệm vụ này; số sinh viên đã tốt nghiệp ra trường hiện là giáo viên, diễn viên ở các đơn vị đào tạo hoặc biểu diễn cũng đồng ý với nhận định đó.

Như vậy, so với mục tiêu đào tạo, chất lượng học tập của học sinh trong quá trình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc đã đáp ứng tương đối khá.

Bên cạnh những ưu điểm thì còn có những bất cập trong vấn đề này. Biểu hiện cụ thể ở tính chủ động, tự giác học tập còn có lúc chưa cao. Phương pháp học tập chưa thật sự chuyên biến theo yêu cầu mục tiêu đào tạo, khả năng thực hiện, vận dụng các kỹ thuật, kỹ năng, Thanh nhạc liên kết tổng hợp với các tri thức còn hạn chế.

Kết quả thăm dò ý kiến ở các nhóm đối tượng khác nhau mà chúng tôi thu được cho thấy:

+ Đánh giá của đội ngũ giảng viên cho rằng chất lượng tự chủ trong học tập của học sinh còn thấp, một số cho rằng còn yếu.

+ Đánh giá của số sinh viên đã ra trường cũng cho rằng chất lượng tự chủ trong học tập của học sinh còn thấp và còn nhiều yếu kém.

+ Đối với những sinh viên hiện đang học ở Khoa Thanh nhạc thì một số em cho rằng chất lượng tự chủ trong học tập mức khá, số ít cho rằng còn yếu.

1.2.5. Vấn đề xây dựng cơ sở vật chất đảm bảo cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc

Việc xây dựng và đảm bảo cơ sở vật chất nhằm nâng cao chất lượng cho mục tiêu đào tạo là vấn đề được Ban giám hiệu, lãnh đạo trường Đại học

Văn hóa Nghệ thuật Quân đội quan tâm hàng đầu. Việc xây dựng, đảm bảo cơ sở vật chất cho đào tạo nói chung, Thanh nhạc nói riêng cũng đã có những chuyển biến tích cực, điều đó được biểu hiện:

- Khoa Thanh nhạc đã chủ động xây dựng, biên soạn hệ thống giáo trình dùng trong nội bộ nhằm khắc phục một bước tình trạng thiếu giáo trình hoặc giáo trình đã lạc hậu. Riêng Trung cấp Thanh nhạc với chức năng trang bị những kiến thức, kỹ thuật - kỹ năng cơ bản đã đầu tư mua thêm nhiều tài liệu tham khảo, tổ chức tốt việc khai thác các nguồn tài liệu từ nghiên cứu về âm nhạc các dân gian và nhạc nhẹ để phục vụ cho giảng dạy, học tập.

- Nhà trường đã từng bước xây dựng mới và nâng cấp hệ thống giảng đường, phòng học chuyên ngành và các phương tiện, kỹ thuật đồ dùng dạy học, khuyến khích các giảng viên nghiên cứu, sử dụng các phương tiện kỹ thuật dạy học hiện đại, tăng cường sử dụng các phương tiện dạy học trực quan, tránh hiện tượng dạy và học “chay”. Chính nhờ có sự chuyển biến tích cực trong việc đảm bảo cơ sở vật chất cho mục tiêu đào tạo và chất lượng dạy và học Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc đã được giữ vững và ngày càng nâng lên.

Tuy vậy, đánh giá một cách khách quan thì vẫn bộc lộ một số hạn chế :

- Việc xây dựng giáo trình cụ thể cho Trung cấp thanh nhạc đến nay vẫn còn chưa được quan tâm và triển khai. Các tài liệu bảo đảm cho sinh viên học tập nghiên cứu vẫn còn thiếu.

- Việc xây dựng các phòng học cho đến nay vẫn còn chưa hoàn thiện, chưa sâu khấu, phòng học chuyên dùng cho học sinh, sinh viên học tập các kỹ năng sân khấu.

- Việc khai thác và sử dụng các phương tiện thiết bị nghe nhìn, đồ dùng dạy học hiện đại trong quá trình giảng dạy vẫn còn chưa được chú trọng đúng mức.

Tóm lại, qua phân tích thực trạng của Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội qua 5 vấn đề như đã trình bày ở trên cho thấy, nhìn tổng

quát về mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc trong những năm qua tuy đã được bảo đảm tương đối tốt, đáp ứng được các yêu cầu nhiệm vụ cơ bản về mục tiêu đào tạo của hệ Trung cấp Thanh nhạc. Song đánh giá một cách khách quan, so với yêu cầu của thực tiễn thì vẫn còn những mặt, những hoạt động chưa theo kịp với tình hình phát triển trong giai đoạn mới.

1.2.6. Nguyên nhân của thực trạng:

Xét về ưu điểm:

Mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội trong thời gian qua đã được bảo đảm tương đối tốt, đáp ứng được yêu cầu của sự phát triển hệ thống các trường VHNT. Sở dĩ đạt được như vậy là vì bắt nguồn từ những nguyên nhân cơ bản sau:

Trước hết, đó là có sự lãnh đạo đúng đắn của cơ quan Tổng cục Chính trị, Bộ quốc phòng và Bộ Giáo dục & Đào tạo. Các cấp lãnh đạo của Nhà trường và Khoa Thanh nhạc đã có nhiều chủ trương, quyết sách lớn trong chỉ đạo xây dựng và phát triển mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Nhận thức về mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ngày càng đúng đắn, đầy đủ và sâu sắc hơn. Mức đầu tư cũng ngày càng được tăng cường. Vấn đề chăm lo cơ sở vật chất, xây dựng mục tiêu đào tạo, chương trình giảng dạy, giáo trình, giáo án... bồi dưỡng đội ngũ giảng viên Thanh nhạc ngày càng được quan tâm đúng mức. Những vấn đề đó đã tác động mạnh mẽ, tạo động lực to lớn cho việc đào tạo và phát triển Trung cấp Thanh nhạc. Đây là một nguyên nhân cơ bản, chủ đạo cho sự nghiệp đào tạo Thanh nhạc của Nhà trường đạt được những thành tựu quan trọng.

Thứ hai, có sự lãnh đạo đúng đắn, sự chỉ đạo kịp thời, sâu sắc của Ban giám hiệu Nhà trường và sự nỗ lực của tất cả các lực lượng giảng dạy ở Nhà trường trong công tác đào tạo.

Cùng với đó, trong thời gian qua đội ngũ cán bộ, giảng viên, sinh viên của Khoa Thanh nhạc về cơ bản đã thật sự nỗ lực, chủ động trong học tập, tu

dưỡng, rèn luyện phần đầu theo mô hình, mục tiêu đào tạo. Đã thật sự chủ động thực hiện tốt các nhiệm vụ của quá trình đào tạo, từng bước tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc trong quy trình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc.

Xét về hạn chế

Bên cạnh những thành tựu đã đạt được trong mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc, thì trong thời gian qua so với yêu cầu nhiệm vụ phát triển và đào tạo đội ngũ diễn viên cho các đoàn nghệ thuật và là nguồn cho bậc Đại học thì vẫn còn có những mặt, những hoạt động chưa theo kịp với tình hình mới. Sở dĩ có những tồn tại như vậy vì bắt nguồn từ 2 nguyên nhân chính sau:

- *Về mặt khách quan*: đó là sự tác động của cơ chế, chính sách cho việc xây dựng và phát triển mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Mặt khác, sự đầu tư cơ sở vật chất, tài liệu, phương pháp giảng dạy cho Trung cấp Thanh nhạc vẫn còn nhiều khó khăn. Đây là những trở ngại tác động đến tâm tư, tình cảm của người học, người dạy trong thực tiễn xây dựng mục tiêu đào tạo.

- *Về mặt chủ quan*: Chưa thật sự có một đề án được hoạch định trên những luận cứ khoa học để xây dựng mục tiêu cho toàn bộ quá trình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc. Chương trình giảng dạy Thanh nhạc, mới chỉ áp dụng theo khung chương trình cũ của Nhạc viện Hà Nội mà chưa có giáo trình Trung cấp Thanh nhạc riêng phù hợp với đối tượng học sinh của Nhà trường. Do đó chương trình giảng dạy thiếu tính thống nhất về đề cương, bài vở cũng như việc sắp xếp bài tập chuyên ngành cho từng năm.

Ở đây cũng không thể không nói tới trình độ sư phạm của đội ngũ giảng viên Thanh nhạc hiện nay vẫn còn nhiều bất cập, công tác chỉ đạo, kiểm tra đôn đốc và sự phối hợp vẫn còn có biểu hiện chưa thật chặt chẽ, thiếu tính thiết thực. Hoạt động tổng kết, rút kinh nghiệm, khảo sát thực tiễn chưa thường xuyên và còn ít chủ động. Đây chính là những nguyên nhân cơ bản ảnh hưởng trực tiếp tới chất lượng đào tạo sư phạm thanh nhạc hiện nay.

Tiểu kết chương 1

Với yêu cầu mới của khóa học cao học sư phạm từ 2014, luận văn cuối khóa cần ngắn gọn xúc tích, tập trung vào những vấn đề đào tạo Thanh nhạc, những vấn đề nổi cộm của cơ sở đào tạo. Với yêu cầu và mục tiêu đó, chúng tôi nêu ra trong luận văn của mình một số vấn đề cấp thiết trong mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc của trường Đại học VHNT Quân đội trong giai đoạn mới, với những kết luận chính sau:

- Vấn đề mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc của Khoa Thanh nhạc ở trường Đại học VHNT Quân đội luôn được xác định là một nhiệm vụ trọng tâm. Trải qua 60 năm xây dựng, trưởng thành, Khoa Thanh nhạc ở trường Đại học VHNT Quân đội đã có bề dày truyền thống về đào tạo được nhiều lớp ca sĩ, diễn viên cho các đoàn nghệ thuật chuyên nghiệp của Quân đội, của cả nước và là nguồn sinh viên có chất lượng cho bậc Đại học. Từ thực tiễn đó đã để lại nhiều bài học kinh nghiệm quý báu, thiết thực cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc trong giai đoạn hiện nay; đồng thời đó cũng là điểm tựa thực tiễn quan trọng và cái nhìn đầy đủ, khoa học hơn về mục tiêu chất lượng đào tạo chuyên ngành của Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội

- Trên cơ sở tổng kết kinh nghiệm thực tiễn và phân tích, khái quát hoá lý luận, đề tài đã đưa ra các khái niệm về mục tiêu; mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội. Từ đó, đề tài đã xác lập được những vấn đề cơ bản cho việc xem xét đánh giá mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội trong giai đoạn mới hiện nay. Đây là những vấn đề cơ bản, chủ yếu phản ánh tập trung nhất về mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc của Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội.

- Bằng các phương pháp nghiên cứu thực tiễn và nghiên cứu lý thuyết, để làm sáng tỏ một bước về thực trạng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội trong giai đoạn mới hiện nay, đã cho phép chúng tôi rút ra những nhận định khách quan cả về mặt ưu điểm cũng như những tồn tại, hạn chế về mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội trong giai đoạn mới hiện nay trên các vấn đề mục tiêu, mô hình; chương trình, nội dung, quy trình, phương pháp đào tạo; chất lượng đội ngũ giảng viên, chất lượng đội ngũ học sinh Thanh nhạc; về xây dựng cơ sở vật chất đảm bảo cho quá trình đào tạo ...

Từ các nghiên cứu lý luận và thực tiễn ở chương 1 chính là những cơ sở khoa học cho việc đề xuất một số giải pháp cơ bản ở chương 2 cho việc xây dựng mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội trong giai đoạn mới.

CHƯƠNG 2

GIẢI PHÁP CƠ BẢN CHO MỤC TIÊU ĐÀO TẠO TRUNG CẤP THANH NHẠC CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC VHNT QUÂN ĐỘI

2.1. Thực chất của vấn đề nâng cao chất lượng đào tạo.

Trong giai đoạn hiện nay, nâng cao chất lượng đã trở thành một cụm từ phổ biến, cụm từ này được nhắc đến ở mọi lúc, mọi nơi, đôi khi như một khẩu hiệu động viên ít mang lại những tác dụng cụ thể trong đào tạo. Vì sao lại có hiện tượng biến dạng đến vậy. Thật sự trong đào tạo nói chung, trong đó có đào tạo âm nhạc, chất lượng đang là điều băn khoăn nhiều nhất. Ở trường ĐH VHNTQĐ trong những năm gần đây có hiện tượng “bùng nổ” về quy mô đào tạo. Riêng khoa Thanh nhạc hàng năm số học sinh trung cấp thanh nhạc trúng tuyển vào trường lên quá lớn, có một số học sinh thi trượt hệ trung cấp ở các cơ sở đào tạo khác, nhưng khi đến ĐH VHNTQĐ thi lại trúng tuyển, đến mức có người nói: “Cứ thi là đỗ”. Hiện tượng đó là có thật và nó đang là vấn đề nan giải của nhà trường, của khoa thanh nhạc. Tôi được biết thời gian qua giảng viên Hồ Thị Hoàng Hà qua luận văn tốt nghiệp cao học đã đề xuất một loạt vấn đề về đổi mới, nâng cao chất lượng đào tạo, có thể kể ra đây một số công việc sau:

- *Đổi mới nội dung dạy học thanh nhạc*
- *Đổi mới nội dung của hoạt động giảng dạy*
- *Đổi mới phương thức, hoạt động của học viên-sinh viên*
- *Đổi mới phương pháp dạy học thanh nhạc*
- *Đổi mới phương tiện dạy học thanh nhạc*
- *Nâng cao chất lượng dạy học chuyên ngành thanh nhạc*
- *Đổi mới và nâng cao chất lượng dạy học thanh nhạc hệ Trung cấp chuyên nghiệp - trường ĐH VHNTQĐ*

- Nâng cao chất lượng đầu vào

Qua đó, có thể kết luận rằng chất lượng đào tạo của trường trong bối cảnh hiện nay cần phải xem xét một cách nghiêm túc để tìm ra đâu là cốt lõi, đâu là những điểm yếu nhất cần phải tập trung để đề ra những biện pháp mang lại những hiệu quả đích thực nhằm vào mục tiêu tối thượng đó là chất lượng đào tạo đích thực mà nhà trường cần hướng tới.

Chúng tôi xin mạnh dạn nêu ra đây một số vấn đề mà chúng tôi cho rằng đó là những mục tiêu mấu chốt trong công tác nâng cao chất lượng đào tạo cần quan tâm của trường ĐH VHNTQĐ trong thời gian tới, cần phải thực hiện định hướng sau đây:

- Có đội ngũ giảng viên tương xứng, với trình độ kiến thức sư phạm theo yêu cầu giảng dạy.

- Có giáo trình phù hợp, khoa học, đáp ứng với những yêu cầu đào tạo và cả những đặc thù của nhà trường

2.2. Một số giải pháp cơ bản cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội giai đoạn mới

2.2.1. Xác định đúng mục tiêu cho mô hình đào tạo TC Thanh nhạc.

2.2.1.1. Xây dựng tiêu chí cho mô hình đào tạo phù hợp mục tiêu.

Mục tiêu đào tạo là phạm trù cơ bản và là một mắt khâu có ý nghĩa quan trọng hàng đầu của quá trình đào tạo của trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội, là những gì mà người học cần phải có, phải đạt tới, phải làm được sau quá trình đào tạo. Nói cách khác, xác định đúng mục tiêu cho mô hình đào tạo chính là chất lượng đào tạo cần đạt được với những tiêu chí xác định để công tác đào tạo học sinh trở thành người ca sĩ có đủ phẩm chất, năng lực thực hiện tốt mọi chức trách được giao. Vì vậy chúng tôi xin đề xuất một số tiêu chí yêu cầu cho giải pháp như sau:

- Mục tiêu đào tạo ở Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội là kiểu nhân cách của người nghệ sĩ - chiến sĩ mà xã hội và đất nước yêu cầu, được mô hình hoá bằng những tiêu chí xác định về phẩm chất, năng lực cần phải có của người ca sĩ với phương châm: “đào tạo những thứ mà xã hội cần”. Do đó, mục tiêu đào tạo ngay từ bậc Trung cấp mà người GV đã phải vạch ra phương hướng và cái đích cần tới cho học sinh là sau khi tốt nghiệp ra trường.

- Xét về hình thức, trong mục tiêu đào tạo, bằng ý chí chủ quan của chủ thể đào tạo GV cần giúp người học biểu đạt rõ nét ở nguyện vọng. Xét về nội dung, chủ thể đào tạo đó là Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội và đối tượng sử dụng là các đoàn nghệ thuật chuyên nghiệp ở cả trong và ngoài Quân đội, mục tiêu đào tạo của Khoa Thanh nhạc trường Đại học VHNT Quân đội đã phản ánh những đòi hỏi khách quan trước yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo ca sĩ cho các đoàn nghệ thuật chuyên nghiệp hiện nay.

- Việc xác định đúng mục tiêu đào tạo Thanh nhạc là khuôn thước chuẩn xác để dựa vào đó các lực lượng tham gia quá trình đào tạo VHNT Quân đội phấn đấu đạt tới. Nếu mục tiêu được xác định chính xác, cụ thể, rõ ràng bao nhiêu thì quá trình đào tạo đó đạt đến sự tự giác bấy nhiêu, ý đồ về kết quả đạt được về cơ bản sẽ như mong muốn. Ngược lại, xác định sai mục tiêu đào tạo, hay xác định không chuẩn xác, cả hai thái cực đó đều dẫn đến sai lầm, gây hậu quả đáng tiếc.

Tóm lại, việc xác định đúng mục tiêu, mô hình đào tạo Trung cấp Thanh nhạc có vai trò đặc biệt quan trọng. Vì vậy, muốn xây dựng được mục tiêu, mô hình chuẩn cần phải xuất phát từ yêu cầu sử dụng để xác định yêu cầu đào tạo trên cơ sở phát triển các phẩm chất và năng lực. Đó là một việc làm hết sức thận trọng, kỹ lưỡng và rất công phu, lâu dài. Có như vậy, mới có được những kết quả tốt như mong muốn, đáp ứng được những đòi hỏi của thực tiễn trong đào tạo sư phạm thanh nhạc hiện nay và mai sau.

2.2.1.2. *Đổi mới nâng cao chất lượng đầu vào Trung cấp Thanh nhạc.*

Chất lượng đầu vào là một trong những yếu tố rất quan trọng, góp phần vào ý nghĩa quyết định chất lượng đào tạo trước mắt cũng như những năm sau này. Xét về mặt lý luận và mặt thực tiễn, người giáo viên dạy nhạc ở các trường phổ thông có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng trong việc “dạy người” “trồng người”. Do vị trí, vai trò và tầm quan trọng như vậy nên càng đòi hỏi việc lựa chọn đầu vào phải thận trọng, nghiêm túc, tỉ mỉ, với yêu cầu chất lượng đào tạo ngày càng cao hơn, hiệu quả sư phạm ngày càng tốt hơn.

Vì vậy chúng tôi xin đưa ra một số kiến nghị định hướng cho giải pháp như sau:

- Nên tổ chức và làm thật kỹ từ khâu sơ tuyển, kiên quyết thải loại những người không đủ tiêu chuẩn. Sau đó, lập kế hoạch mở các lớp dự khoá để bồi dưỡng nguồn dự định tuyển cho năm sau. Phải có một chương trình xác định, đánh giá và phân loại đối tượng thi tuyển thì mới chính xác. Không bỏ sót, bỏ rơi những tài năng do chưa được ôn tập.

- Khoa Thanh nhạc cần đặt yêu cầu cao về chất lượng đầu ra. Trước mắt, để có điều kiện tăng chất lượng, hiệu quả đào tạo sư phạm thanh nhạc, thực hiện phương châm “*thà ít mà tốt*”. Cần có biện pháp khắc phục tình trạng chạy theo số lượng, kiên quyết thải loại các đối tượng học lực yếu và trung bình yếu.

- Tiêu chuẩn hoá các tiêu chí bắt buộc về mặt năng khiếu, thể trạng đối với các thí sinh thi vào Khoa Thanh nhạc.

- Làm tốt công tác sàng lọc không chỉ trong tuyển chọn khâu đầu vào mà đồng thời tiến hành phân loại, tuyển lựa ngay trong quá trình đào tạo và rèn luyện của sinh viên. Kiên quyết thải loại hoặc trả về địa phương đối với những sinh viên không đạt tiêu chuẩn trong quá trình đào tạo.

- Tổ chức tuyển sinh, thi và chấm thi đầu vào thật chặt chẽ, nghiêm túc, đúng quy chế. Có chính sách phù hợp, hấp dẫn để thu hút các thí sinh.

2.2.2. Tập trung biên soạn chương trình, giáo trình, nội dung giảng dạy bậc Trung cấp Thanh nhạc.

2.2.2.1. Biên tập, bổ sung giáo trình Trung cấp Thanh nhạc.

Tập trung biên soạn giáo trình trung cấp thanh nhạc, biên soạn giáo trình chính quy là công tác quan trọng bậc nhất của một nhà trường đào tạo âm nhạc đã đào tạo từ trung cấp đến đại học. Ở trường ĐH VHNTQĐ, tình trạng chưa có giáo trình chính thức đã kéo dài trong mấy chục năm qua. Trong khi những định hướng đào tạo của nhà trường rất cơ bản và có những đặc thù riêng cho từng cấp học, vậy mà vấn đề quan trọng là giáo trình để giảng dạy vẫn còn ở tình trạng chắp vá, thậm chí gàn như thả nổi, đó là hiện trạng không chuyên nghiệp trong điều hành công tác đào tạo. Chúng tôi cho rằng vấn đề soạn thảo giáo trình tuy không phải là vấn đề dễ dàng, nhưng cũng không phải là vấn đề quá khó không làm được. Vậy nguyên nhân ách tắc của vấn đề này là ở đâu?

Chúng tôi mạnh dạn cho rằng, nhà trường chưa kiên quyết tập trung biên soạn giáo trình chủ động của trường là bởi hiện nay vẫn có thể vay mượn được ở giáo trình của HVANQGVN. Về chương trình khung đã được Bộ giáo dục và đào tạo chỉ đạo HVANQGVN thực hiện đã mấy năm nay. Còn giáo trình từng chuyên ngành thì các cơ sở đào tạo có những đặc thù thì phải chủ động soạn thảo cho phù hợp với định hướng đào tạo của từng trường cũng do những đặc thù từng trường có thể gia giảm giáo trình tới 20%.

Trong giáo trình trung cấp chính quy, tôi tìm hiểu gồm có mấy phần sau đây: Phần những mẫu luyện thanh của từng giọng hát. Phần này có thể không biên soạn mà do từng thầy quy định cho phù hợp với trình độ của từng học sinh nhằm phát huy những ưu điểm và khắc phục những nhược

điểm của họ. Nếu thấy các thầy cô còn lúng túng về vấn đề luyện thanh thì Khoa có thể biên soạn một số bài tương đối đơn giản cho một số giọng để các thầy, cô tham khảo.

- Phần các bài vocalise bài (luyện thanh) bắt buộc học của từng năm thì phải biên soạn cụ thể rõ ràng, với nhiều tác giả khác nhau, không chỉ duy nhất có một tác giả Concone. Nếu quy định duy nhất chỉ có các bài của nhạc sĩ Concone thì sẽ dẫn tới những thiếu sót không phát huy được những mặt phong phú của nhiều tác giả khác nhau. Vấn đề các tác giả của loại hình bài vocalise chúng tôi sẽ gợi ý ở phần sau.

- Phần các ca khúc, aria tiền cổ điển

Giai đoạn đầu mới học hát không thể bỏ qua thể loại âm nhạc Tiền cổ điển. Những romance và aria này rất có tác dụng phát triển giọng hát và kỹ thuật hát. Khi lựa chọn chương trình, phải đi từ khả năng của giọng hát và âm nhạc của từng cá nhân và lứa tuổi của học sinh, thầy, cô giáo phải tính toán những thông số về kỹ thuật thanh nhạc như: âm vực của giọng hát âm vực của tác phẩm (Tessitura), những đặc thù của tuyến giai điệu, nhiệm vụ của tuyến giai điệu và nhiệm vụ biểu diễn: hình tượng âm nhạc, lời thơ, tất cả những vấn đề quan trọng đó nhằm phát triển những tiếp nhận nghệ thuật nhạy cảm nhất.

Học những aria tiền cổ điển chúng tôi đề nghị học qua tiếng Ý, vì đặc thù ngữ âm tiếng Ý trong sự phối hợp với tính chất của tuyến giai điệu những tác phẩm đó thuận lợi hơn để nắm vững hiệu quả cơ bản những thói quen trong quá trình luyện giọng. Những bài hát tiền cổ điển có thể hát bằng tiếng Ý. Còn những bài hát cổ điển Nga, cổ điển Đức thì có thể hát bằng lời dịch tiếng Việt, để cho trong quá trình mới học hát không bị quá phức tạp khi nắm những vấn đề kỹ thuật thông qua một số ngôn ngữ không thuận lợi cho học sinh trung cấp. Khi soạn giáo trình các tác phẩm tiền cổ điển, nhóm biên soạn

cần phải dịch nội dung các tác phẩm và giới thiệu đôi nét về tác giả, để cả giảng viên và học sinh được tham khảo, tránh tình trạng học sinh không hiểu mình hát gì và tác phẩm của ai!

- Phần ca khúc cách mạng và ca khúc Việt Nam mới sáng tác.

Khi biên soạn phần này nhóm biên soạn có thể tham khảo giáo trình trung cấp của HVANQGVN, bổ xung thêm những sáng tác mới, những sáng tác hay của các tác giả như: Đặng Hữu Phúc, Trần Mạnh Hùng, Đức Trịnh, An Thuyên... Những sáng tác mới này cần quan tâm đến nội dung của tác phẩm và những nét độc đáo về âm nhạc. Cố gắng các tác phẩm ca khúc cách mạng và những ca khúc mới phải có phần đệm piano viết sẵn, khắc phục từng bước hiện tượng đệm không có phần đệm piano. Phần ca khúc cách mạng phải tiến tới như một bài thi bắt buộc, bởi ý nghĩa to lớn về giáo dục âm nhạc cũng như giáo dục cảm xúc âm nhạc. Trong giáo trình, phần này tuy là những tác phẩm Việt Nam nhưng cũng cần giới thiệu đôi nét về tác phẩm, tác giả, nếu không sẽ hạn chế tác dụng của bài hát.

- Phần dân ca Việt Nam.

Dân ca là tiết mục thi bắt buộc của giáo trình trung cấp. Tuy nhiên, ở tất các cơ sở đào tạo thì phần hát dân ca là phần yếu kém. Học sinh, sinh viên chủ yếu hát đối phó, chọn một số bài dân ca quan họ quen biết, dễ hát, ít có sự tìm tòi, ít sáng tạo những bài dân ca độc đáo của nhiều vùng miền, của nhiều dân tộc khác nhau. Hiện trạng này cần phải có biện pháp nghiêm khắc để khắc phục, nếu không, đây sẽ là phần yếu kém nhất trong việc thực hiện chương trình thi các năm học.

Tóm lại để nâng cao chất lượng đào tạo toàn diện, vấn đề biên soạn giáo trình không thể coi nhẹ, không thể xem thường, kéo dài mãi tình trạng không chuyên nghiệp trong vấn đề này, chúng tôi rất mong đợi nhà trường cần phải đổi mới tư duy về vấn đề giáo trình một cách triệt để, một cách nhanh chóng, có như vậy mới mong phát triển tốt những bậc đào tạo cao hơn

2.2.2.2. Nâng cao trình độ, kiến thức về phương pháp sư phạm thanh nhạc, phương pháp giảng dạy thanh nhạc cho các giảng viên trẻ.

Điều quan trọng hàng đầu cần đặt ra trong công tác nâng cao chất lượng đó là phải tiến hành nâng cao kiến thức sư phạm của đội ngũ GV của khoa Thanh nhạc nói chung, trong đó tập trung vào đội ngũ GV trẻ. Cũng như ở nhiều trường khác, nhiều GV ở trường Đại học VHNT Quân đội chưa từng được qua đào tạo sư phạm. Các GV sau khi tốt nghiệp Đại học ngay lập tức trở thành những thầy cô giáo dạy chính quy hệ Trung cấp Thanh nhạc. Nếu có một số thầy cô được đi học ở bậc sau Đại học thì lại chọn học biểu diễn để tránh không phải viết luận văn. Những vấn đề phức tạp của sư phạm thanh nhạc hầu như chưa được biết tới, trong khi đó lại phải nhận dạy các em học sinh trung cấp, đối tượng rất cần bồi dưỡng những kiến thức cơ bản. Vậy là hai con người cùng thiếu thốn kiến thức sư phạm gặp nhau, cùng cố gắng xoay sở và cùng mơ ước trở thành những thầy, cô giáo thanh nhạc chuyên nghiệp giỏi và những ca sĩ chuyên nghiệp xuất sắc. Chính chúng tôi những người đang học cao học sư phạm thanh nhạc ở HVANQGVN trong quá trình học tập mới thấy thấm thía nỗi buồn của những thầy, cô giáo đã trải qua quãng đường làm thầy, làm cô mà rất nghèo nàn về vốn liếng sư phạm. Những thiếu thốn về kiến thức sư phạm thật ra không phải là những kiến thức cao siêu, mà là những vấn đề đơn giản hàng ngày thường gặp phải. Tôi không tiện kể ra đây đó là những kiến thức gì, bởi thực sự không biết bao lần giật mình về những thiếu thốn tối thiểu của mình! Trong bối cảnh nhà trường mở rộng quy mô đào tạo, học sinh tới học đông đúc cũng đã mang lại niềm vui, nhưng đó là niềm vui bề ngoài hời hợt. Bởi vậy nếu đặt vấn đề chất lượng của nhà trường trong đào tạo nói chung và chi tiết hơn đó là đào tạo hệ trung cấp thanh nhạc thì nâng cao kiến thức cho các thầy, cô giáo trẻ là vấn đề sống còn, vấn đề phải được đặt lên hàng đầu.

Một số năm gần đây nhà trường “được mùa” trong công tác tuyển sinh, học sinh mới. Lực lượng giảng viên cơ hữu của nhà trường còn hạn chế không thể đủ lực lượng giảng dạy, phải mời thêm công tác viên với số lượng gấp mấy lần số giảng viên cơ hữu của nhà trường. Trong số công tác viên đó có một số thầy cô của HVANQGVN có trình độ, kiến thức sư phạm đáng tin cậy, nhưng số lượng không thể đủ để khắc phục tình trạng thiếu hụt giảng viên của nhà trường, vậy nên nhà trường phải mời cả những diễn viên ở một số đoàn nghệ thuật về giảng dạy. Những người này có nhiều kinh nghiệm về biểu diễn nhưng có rất ít kinh nghiệm sư phạm lại phải hướng dẫn những lớp học sinh mới vào học. Những điều bất hợp lý này của nền sư phạm thanh nhạc Việt Nam lại được nhân rộng ra ở trường ĐH VHNTQĐ. Do tình trạng thiếu thầy dạy, cho nên đã từ lâu ở tất cả các cơ sở đào tạo thanh nhạc Việt Nam đều phải huy động những sinh viên mới tốt nghiệp ra dạy các lớp trung cấp thanh nhạc. Như trên chúng tôi đã nêu hình ảnh hai đối tượng là thầy và trò đều thiếu thốn kiến thức sư phạm gặp nhau họ phải mày mò để tìm ra “chân lý”. Chân lý sư phạm thì ở quá xa còn những nỗi khổ của nghề nghiệp thì ở rất gần, ngày ngày tình cảm thầy trò cứ vui dần, vui dần. Không thể để những hiện tượng như vậy tiếp diễn ở nhiều trường đào tạo thanh nhạc trung cấp của chúng ta hiện nay. Vậy, khắc phục vấn đề này là những gì? Chúng tôi xin được nêu như sau:

Hiện nay số lượng học sinh đang học quá đông, một biện pháp hữu hiệu nhất là trong những năm tới phải điều chỉnh lại số lượng để từng bước phù hợp với số lượng giảng viên dạy trung cấp. Những thầy cô giáo sẽ được rà soát lại chất lượng giảng dạy, tránh tình trạng mời ồ ạt, mời theo cảm tính như hiện nay. Khoa thanh nhạc phải tiến hành quản lý giảng dạy, quản lý giáo trình giảng dạy của tất cả các thầy cô, có điều gì không phù hợp phải tế nhị chấn chỉnh ngay. Bên cạnh đó Khoa cần có biện pháp tăng cường, bổ xung

thầy cô vào đội ngũ giảng viên cơ hữu. Hiện nay tôi đang học cao học sư phạm ở HVANQGTVN, tôi được chứng kiến Khoa thanh nhạc của nhà trường đang có kế hoạch từng bước tăng cường giảng viên, không phải vấn đề thiếu giảng viên mà mục tiêu là chuẩn hóa từng bước đội ngũ giảng viên trẻ. Có ba học viên tốt nghiệp xuất sắc đại học đang học cao học, trong đó có một giảng viên đã tốt nghiệp xuất sắc cao học, đã được ở trong danh sách những người trợ giảng cho một giáo sư, một phó giáo sư của nhà trường. Chế độ trợ giảng thực hiện nghiêm túc, luôn có sự kiểm soát của giáo sư chủ quản. Những học viên đó sắp hoàn thành kế hoạch của mình và báo cáo kết quả trợ giảng cho toàn khoa. Sự chọn lựa và tiến hành thận trọng như vậy mới có được những kết quả đáng tin cậy. Theo cách tiến hành khoa học đó, chỉ trong hai năm là khoa thanh nhạc lại có thêm những giảng viên trẻ có chất lượng, có kiến thức sư phạm cần thiết để dạy những học sinh trung cấp. Tôi cho rằng đây là bài học tốt trường ĐH VHNTQĐ cần tham khảo để thực hiện. Không nên để tình trạng chưa có điều kiện về nhiều mặt đã cố gắng mở rộng đào tạo như hiện nay. Nói tóm lại, nhà trường, khoa thanh nhạc cần có sự bàn bạc kịp thời, thậm chí có thể phối hợp với HVANQGTVN mở những lớp cao học sư phạm chuyên ngành thanh nhạc đặc biệt để tránh tình trạng mời cộng tác viên ồ ạt như những năm qua.

2.3. Nhân tố chính tác động đến giải pháp cho mục tiêu đào tạo Trung cấp Thanh nhạc ở trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội trong giai đoạn mới.

Xây dựng một chuyên ngành Thanh nhạc trong thời kỳ mới, vấn đề tất yếu đặt ra là phải nâng cao hơn nữa chất lượng đào tạo dành cho đối tượng là những người sau này sẽ trở thành các ca sĩ tương lai cho các đoàn nghệ thuật chuyên nghiệp. Vì vậy, ngay từ bây giờ đòi hỏi đội ngũ GV chuyên ngành Thanh nhạc phải quan tâm và chú ý tới việc *chất lượng đào tạo hệ Trung cấp*

Thanh nhạc cần phải được cải thiện, đi đôi với những yêu cầu về vấn đề luyện tập, điều chỉnh những sai lệch của học viên ngay từ bậc học Trung cấp.

Vấn đề điều chỉnh những “sai lệch” của học viên là vấn đề cần phải được quan tâm hàng đầu, bởi điều đó đã góp phần không nhỏ cho công tác đào tạo, phát triển chuyên môn cho học viên. Chúng tôi xin đề cập một số định hướng giải pháp mà GV cần chỉnh sửa cho học viên, tránh tình trạng các em bị mắc những “tật” trong Thanh nhạc nhằm đáp ứng cho sự phát triển và nhiệm vụ đào tạo ca sĩ chuyên nghiệp:

- Xác định những sai lệch của học sinh khi mới học hát.

Chúng tôi xin nêu một số điểm như sau:

- Khi nhận những học sinh mới không nên vội vàng trao cho học sinh những bài học ngay, mà các thầy, cô giáo phải một lần nữa tiến hành kiểm tra, nghe kỹ lại giọng hát của học sinh mình. Phải thẩm định lại để nhận biết thêm những tố chất của của giọng hát của học sinh, bởi nhiều thầy cô không ở trong hội đồng tuyển sinh, chỉ tiếp nhận những kết quả của hội đồng mà thôi. Bởi vậy, để bước đầu có được những đánh giá đúng mức khả năng nhiều mặt của học sinh, để có kế hoạch giảng dạy phù hợp đúng đắn sau này.

- Phải nghe học sinh hát những bài hát quen thuộc, thử giọng để biết âm vực của giọng, âm sắc của giọng, tai nghe, mức độ nhạy cảm với âm nhạc, khả năng biểu hiện... cần quan sát tới cả những biểu hiện bề ngoài như: cách hít hơi, cách vận dụng hơi, tư thế cơ thể, tư thế đầu, khẩu hình v.v.. còn một câu hỏi đặt ra cho học sinh mới học thì phải học điều gì trước tiên? Câu trả lời của chúng tôi là: trước tiên phải dạy học sinh sửa chữa những khiếm khuyết, những sai lệch của mình, và cũng qua đó từng bước tác động đến yêu cầu của sự phát triển giọng hát.

- Phải phân tích giải thích cho học sinh bằng lý thuyết rằng, những nguyên nhân của sai lệch, khiếm khuyết đó là những gì, sai lệch đó do nguyên

nhân chủ quan nào, chẳng hạn như: nhược điểm về cơ quan phát âm của học sinh mang tính bẩm sinh, hậu quả của nó nếu không được uốn nắn sửa chữa kịp thời sẽ để lại những hậu quả nhiều khi không khắc phục được... Những khiếm khuyết, sai lệch do những quan niệm chưa chuẩn về lời hát, về loại giọng hát của mình... rồi đến những sai lầm khách quan như những tác động không tốt học sinh đã tiếp nhận được khi tham gia biểu diễn nhiều ở thị trường ca nhạc thiếu chọn lọc ngoài đời.

Muốn sửa chữa những khiếm khuyết đó, một yêu cầu quan trọng là chính học sinh phải biết, phải hiểu kỹ về những khiếm khuyết của mình, hiểu những tác hại của khiếm khuyết đó đã cản trở tiếng hát ra sao. Khi luyện tập, để sửa chữa những sai lệch mà học sinh còn luyện tập một cách dò dẫm, thậm chí còn không tự giác nghe lời thầy, cô giáo giảng giải thì sẽ rất khó đạt kết quả.

- Nếu trong một học sinh không chỉ mắc một sai lệch mà nhiều hơn thế, thì thầy, cô giáo nên chọn sai lệch nào có tác động không tốt đến giọng hát nhiều nhất để tập trung sửa chữa trước. Khi hướng dẫn học sinh sửa chữa nhưng sai lệch, ngoài việc phân tích, giải thích những nguyên nhân, những hậu quả, còn phải quan tâm tới tâm lý của học sinh, không nên dồn ép phải sửa ngay bằng được trong một vài giờ học, làm như vậy dễ gây cho học sinh những lúng túng, những căng thẳng không cần thiết, phải tạo ra cho học sinh tinh thần tự giác, thoải mái trong giờ lên lớp, kết quả những giờ học mang lại niềm vui của họ.

- Sai lệch cứng hàm, chìa hàm ra phía trước.

Đây là sai lệch khá phổ biến, đặc biệt ở các giọng Nam Cao. Khi hát hàm dưới căng cứng, hàm dưới chìa ra phía trước, khẩu hình không mở rộng thoải mái mềm mại. Sửa chữa những sai lệch này đầu tiên phải tác động đến hoạt động của hàm dưới, tập mở hàm dưới khi không hát có âm thanh, mở hàm dưới xuống mềm mại chậm chạp, không được lên gân làm cứng hàm.

GV cần cho học viên luyện theo bài tập *non legato* bắt đầu bằng một nốt trên các nguyên âm khác nhau, từ âm khu trung của giọng. Âm thanh hát nhẹ nhàng, không tăng cường âm lượng, sao cho âm thanh tuôn trào, cố gắng cảm giác vị trí cao của âm thanh, hít hơi thở tương đối sâu và giữ hơi thở đều đặn đến hết câu hát.

Ví dụ 1: Bài tập luyện thanh với các nguyên âm để giải phóng cơ hàm.

Moderato

Nô Na Nô Na Nô Nô Nô Nô Nô

Bài tập này cũng có thể áp dụng cho nhiều giọng khác nhau. Đối với các giọng trung và trầm học sinh sẽ hạ thấp 1 quãng 3 để luyện tập. Nếu như ở bài tập thứ nhất, học sinh luyện được cách giữa hơi thở và cảm giác về vị trí cao độ của âm thanh thì ở bài tập thứ hai, học sinh sẽ luyện tập được cách mở khẩu hình, giúp giải phóng cơ hàm.

Ví dụ 2: Bài tập luyện thanh với các âm nô, na kết hợp nhấn nốt thứ nhất, buông nhẹ nốt thứ hai.

Moderato

Na Nô Na Nô Na Nô Na Nô

Bài tập này hát với các âm *nô*, *na*, hai âm liền nhau, hơi nhấn nốt thứ nhất, buông nhẹ nốt thứ hai, khi hát xuống thấp giảm bớt âm lượng, không hát chuyển sang giọng ngực một cách quá to (đối với các giọng nữ). Với cách luyện tập này, giúp học sinh điều tiết hơi thở, với việc sử dụng liên tiếp các quãng 3 đi lên đòi hỏi học sinh phải có cảm giác tốt về cao độ, cơ hàm phải hoạt động một cách linh hoạt.

Ví dụ 3: Bài luyện tập hát *legato* kết hợp với *staccato*.

Yêu cầu của bài tập này là hát hai nốt nối liền nhau khi hát từ dưới lên trên hơi tăng cường âm lượng, nốt thứ nhất *legato* nhấn sang nốt thứ hai cùng lúc sử dụng *staccato* ở cuối nốt. Khi hát xuống thấp giảm nhẹ âm lượng, mở khẩu hình mềm mại.

- Tư thế và hoạt động của hàm ếch.

Tư thế, vị trí của hàm ếch cũng thuộc vào khuôn khổ của khẩu hình khi hát. Hàm ếch được cấu tạo liền với khối xương mặt, chia làm hai phần: Phần ngoài gọi là hàm ếch cứng, cấu tạo do xương khẩu cái và tám ngang của xương hàm gắn liền với khối xương mặt, do vậy cố định không cử động được.

Phần trong gọi là hàm ếch mềm có thể cử động nâng lên hoặc hạ xuống. Sau hàm ếch mềm tiếp nối liền với tiểu thiệt (thường được gọi là lưỡi gà). Khi lưỡi gà được nâng lên cao sẽ che kín đường lên mũi, âm thanh sẽ thoát ra ngoài hoàn toàn qua đường miệng. Khi lưỡi gà và màng hàm ếch mềm hạ xuống, khẩu hình phía trong sẽ được đóng kín, âm thanh chỉ còn

đường hướng lên mũi, âm thanh này được gọi là giọng mũi. Tư thế hoạt động của hàm ếch mềm rất quan trọng, nó có ảnh hưởng tới việc phát âm và chất lượng của nghệ thuật ca hát. Có thể nói rằng, việc hoạt động nâng lên, hạ xuống của hàm ếch mềm một cách chủ động và hợp lý là một hoạt động đặc trưng của người ca sĩ chuyên nghiệp. Hoạt động này giữ vai trò quan trọng trong việc phát huy chất lượng của giọng hát, là yếu tố quan trọng giúp cho việc phát triển mở rộng âm vực, phát triển âm thanh chuyên giọng hát những âm thanh cao ở các giọng nữ.

Vì vậy, GV cần chú ý những vấn đề sau:

- Nâng hàm ếch mềm lên cần chú ý mềm mại và hỗ trợ bằng một cử động quan trọng nữa ở chiều ngược lại đó là buông lỏng cuống lưỡi xuống một cách mềm mại, như vậy sẽ tạo ra khoảng trống để cho âm thanh tuôn trào ra ngoài qua đường miệng.

- Phần ngoài của hàm ếch cứng không cử động được, nhưng vẫn có tác động tới âm thanh do cách mở miệng phía ngoài. Ở những âm thanh cao khi học sinh hát thầy, cô giáo luôn nhắc các học sinh phải hát với môi cười, thậm chí có cảm giác hàm trên đưa ra phía trước, mở khẩu hình như cắn một quả táo to hơn miệng của mình. Đối với các giọng nữ cao tập cảm giác này rất có lợi.

- *Sai lệch hát giọng cổ*

Hậu quả của sai lệch này sẽ làm cho âm thanh bị giọng cổ nghe không thoải mái, căng cứng, gằn tiếng nặng nề khi hát ở những âm thấp, gay gắt căng thẳng như gào thét khi hát những âm thanh cao. Sai lệch hát giọng cổ thường thấy ở những giọng nam cao khi kỹ thuật còn non yếu, giọng cổ còn xảy ra ở những học sinh thích hát to.

Khắc phục vấn đề này, GV cần lưu ý, phải khắc phục từng bước những nguyên nhân gây ra sai lệch tai hại này. Đầu tiên khắc phục mở khẩu hình không đúng gồm những tật như: cứng hàm, cứng lưỡi. Phải tập buông lỏng

hàm dưới, cử động mềm mại, tự nhiên khi hát, hơi hạ cuống lưỡi xuống. Tập hát với hơi thở sâu hơn, tập cách ghìm hơi thở, không tổng mạnh hơi thở khi hát những âm thanh ở âm khu cao, người mới học hát không nên tập hát quá cao, hát quá to. Những năm đầu bậc trung cấp phải tập hát tốt âm khu trung, các giọng nam cao chưa tập hát âm thanh “đóng tiếng” khi hát âm khu ngực còn chưa tốt. Nói tóm lại, muốn khắc phục được sai lệch hát giọng cổ phải xác định được nguyên nhân gây ra, từ đó mới có thể sửa chữa được.

- *Sai lệch hát giọng mũi*

Sai lệch hát giọng mũi (âm sắc mũi) thường xảy ra ở các giọng nữ cao, nam cao nhẹ. Âm thanh của giọng mũi mang âm sắc mờ, xin, nghẹt tiếng, thiếu chất thép. Khi hát những nốt cao thường gặp khó khăn.

Nguyên nhân của sai lệch hát giọng mũi bắt nguồn từ sự nhầm lẫn giữa âm thanh mũi với âm thanh tiêu chuẩn có vị trí cao. Do đó GV cần phải tập cho học viên buông lỏng hàm dưới, khắc phục hiện tượng cứng hàm, tập nhấc hàm ếch mềm lên khi hát gọi là “*hát với khẩu hình ngáp*” đặc biệt khi hát những nốt cao. Trong quá trình phát âm phải tập cách hít hơi thở sâu, nén hơi thở đều trên nguyên tắc các cơ hô hấp hoạt động tích cực. Hết sức tránh nhầm lẫn giữa giọng mũi với âm thanh đạt tiêu chí có vị trí cao, âm thanh này chỉ có thể đạt được khi không mắc những sai lệch nêu trên, âm thanh không phải vang ở đường qua mũi mà âm thanh được cộng hưởng ở khoang miệng và các khoang mũi, khoang trán trên nền hơi thở sâu được nén đều đặn (gọi là âm thanh có điểm tựa hơi thở).

Ở những học sinh hát sai lệch giọng mũi, khi tập các mẫu âm luyện thanh cần sử dụng nhiều âm A, Ô, U, kèm theo với một phụ âm phù hợp để phát âm được tích cực hơn như: L, N, R, nên ít sử dụng âm I và Ê. Bài tập luyện thanh không nên cho tập những bài có tốc độ quá chậm, cố gắng tập những bài có tốc trung bình hoặc hơi linh hoạt, tạo cho cơ quan thanh quản và

cơ hô hấp được hoạt động tích cực hơn. Giọng nữ cao có thể tập thêm những bài có âm nảy (*staccato*).

- *Khiếm khuyết về tư duy xử lý tác phẩm*

Khiếm khuyết xảy ra do những quan niệm không chuẩn về thẩm mỹ nghệ thuật, do vậy GV phải giảng giải, khuyên bảo học viên của mình về những hậu quả của quan niệm sai lệch này. Đây là vấn đề không đơn giản, nếu bản thân các học sinh không xác định được tác hại của lối hát sai lệch này sẽ dẫn các em học sinh tới mục tiêu cụ thể nào

Khi các học viên hát những ca khúc sáng tác mang màu sắc dân tộc, các em không khai thác sự mềm mại, trong sáng của các làn điệu dân tộc, mà ngược lại chỉ bắt chước những “thủ thuật” của một số diễn viên ngoài đời, khai thác sự yếu đuối, vàng vọt, ủy mị, tình trạng hát như vậy dễ xảy ra trong một số đơn vị đào tạo chuyên nghiệp cần ngăn chặn càng sớm càng tốt. Người ta đã nói rằng: “*Âm nhạc hoang dã sản sinh ra lối sống hoang dã*”, câu châm ngôn này nhắc nhở chúng ta rằng, những khiếm khuyết về mặt kỹ thuật có thể sửa chữa thông qua các giải pháp kỹ thuật đúng đắn, phù hợp. Còn những khiếm khuyết về thẩm mỹ nghệ thuật nếu không được phân tích, giảng giải và có những biện pháp uốn nắn hữu hiệu thì tác hại của nó sẽ khôn lường.

Học sinh, sinh viên trong khi đang học ở các cơ sở đào tạo phải có ý thức tự ép mình vào những quy định học tập, không nên tự ý tham gia các cuộc thi, nếu có nguyện vọng tham gia cuộc thi nào đó thì phải báo cáo với thầy, cô giáo, với Khoa, để xem các học sinh đó đã đủ trình độ tham gia chưa, hoặc các cuộc thi có phù hợp với định hướng nghệ thuật của nhà trường. Sự háo danh một cách thiếu suy nghĩ sẽ dẫn tới những tác hại trước hết cho những học sinh, sinh viên đó, cho các thầy cô giáo dạy các em và mang tiếng cho cả nhà trường.

2.4. Thực nghiệm sư phạm

Dưới góc độ là nhân tố ảnh hưởng của các giải pháp, tôi muốn thực hiện một phần nhỏ của phương pháp lên lớp của mô hình đào tạo Thanh nhạc ở Nhạc viện Milan. Đây mô hình kết hợp giữa tập thể và cá nhân. Một lớp học triển khai rất có hiệu quả.

Đầu tiên phải dậy tư thế đứng của tất cả học sinh, các em đã quen với cách đứng tùy tiện của mình. Tất cả phải đứng thoải mái, hai tay buông xuôi, hoặc nắm nhẹ nhàng vào nhau, tuyệt đối không được chống hai tay lên cạnh sườn để kiểm tra hơi thở, làm như vậy thì toàn bộ phần vai sẽ bị suy yếu. Sau đó cả lớp tập hơi thở không có âm thanh. Hít hơi sâu, sau đó hơi chúm môi thổi nhẹ không khí ra ngoài, kéo càng dài càng tốt. Tập động tác này trong khoảng 4 phút. Sau bài tập thở, tôi cho tất cả học sinh nghỉ tại chỗ trong 5 phút. Sang bài tập thứ hai, Tôi bắt đầu hỏi một câu đơn giản: Tại sao lại phải thổi hơi kéo dài và đều đặn, tập hơi thở như vậy sẽ có tác dụng gì? Các em sẽ xung phong trả lời, khi không còn ý mới trong câu hỏi này tôi sẽ phát biểu bổ sung thêm, phân tích rộng ra một chút về ý nghĩa của hơi thở trong ca hát, sự kéo dài nhẹ nhàng của hơi thở sẽ dần dần trở thành một thói quen rất tốt sau này.

Tôi đề nghị các em về nhà buổi sáng nào cũng luyện tập hơi thở không có âm thanh như hôm nay trong khoảng 5 phút. Sau đó tôi đề nghị cả lớp hát chung một bài tập ngắn từ trên xuống dưới với bài tập luyện thanh hát 5 âm.

Mí í Mâ a Mí í Mâ a Mí

Mí í Mâ a Mí í Mâ a Mí

Mí í Mâ a Mí í Mâ a Mí

Học sinh luyện thanh bài này với cách hát *non legato* hát không liên kết âm thanh, mà hát hơi ngắt từng âm một. Bài tập này tiến hành ban đầu cho cả lớp hát, sau đó từng em luyện thanh riêng.

Hát xong ba bài tập 5 âm, tôi cho các em học sinh nghỉ và bắt đầu tiến hành lớp học cá nhân, nghĩa là các em sẽ bắt đầu từng người hát những bài vocalise và bài hát mà tôi đã cho từ tuần trước. Như vậy mỗi em trong thời gian đầu được học hát 30 phút, như vậy là đủ. Những lần sau tôi sẽ cho những bài tập dài hơn một chút, nhưng giờ học của từng em cũng chỉ kéo dài 30 phút thôi. Khi các em hát xong từng bài vocalise và bài hát tôi đề nghị từng em phải giải thích một cách đơn giản về âm nhạc, về nội dung của bài hát. Sau đó tôi sẽ giải thích thêm một chút về tác giả của những bài hát đó.

Tôi đã ứng dụng một phần trong phương pháp dạy thanh nhạc của Milan đồng thời cũng áp dụng một số phương pháp và bài tập mà tôi đã đưa ra trong luận văn này tại lớp Trung cấp thanh nhạc trường ĐH VHNTQĐ. Sau một học kỳ, cách dạy mà tôi áp dụng đã có hiệu quả một cách rõ rệt. So với trước kia, 90% các em học sinh đã sửa được các tật về tư thế hát cũng như mở khẩu hình. 10% còn lại là các em ít lên lớp và không thường xuyên luyện tập nên vẫn mắc phải các khiếm khuyết như cứng hàm, hơi thở kém...

Trong quá trình thực nghiệm sư phạm, tôi thấy rằng để đạt được kết quả khả quan thì vấn đề ở đây là làm sao có thể tập trung các em trong một buổi học được quy định mà không ảnh hưởng tới giờ học các môn học khác của các em. Hiện nay ở tất cả các trường đào tạo trung cấp và đại học đều học những giờ hoàn toàn cá nhân, các em đến lớp theo từng giờ riêng của mình, nếu một em lên lớp, thì các em khác làm việc riêng của mình, ảnh hưởng tới các em khác đang học, lớp học đôi lúc rất lộn xộn. Học lớp ghép tập thể, các em học sinh tất cả phải tập trung, thầy, cô có thể hỏi một em nào đó về các em khác hát đúng hay sai, đúng như thế nào và sai ra sao, học như vậy sẽ phát huy được tác dụng, tận dụng được thời gian cho tất cả mọi người. Tất nhiên học như vậy thầy cô giáo phải chuẩn bị trước những câu hỏi và phải nhận xét những câu trả lời của các học sinh. Lớp học sẽ rất sinh động và rất có ích.

Tiểu kết chương 2

Trong chương 2 chúng tôi tập trung vào một số những giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo thanh nhạc hệ trung cấp. Nhà trường cần phân đầu tập trung vào hai vấn đề cơ bản sau:

- Phải có đội ngũ giảng viên tương xứng với trình độ, kiến thức sư phạm theo yêu cầu giảng dạy.

- Phải có giáo trình phù hợp, khoa học đáp ứng yêu cầu đào tạo và cả yêu cầu đặc thù của nhà trường đề ra.

Muốn thực hiện được những vấn đề nêu trên, nhà trường cần phải quyết tâm thực hiện nâng cao trình độ chuyên môn với trình độ sư phạm thanh nhạc cho đội ngũ giảng viên trẻ, để từng bước khắc phục hiện tượng mời quá nhiều công tác viên như hiện nay gây ra tình trạng không quản lý được chất lượng đào tạo.

Tập trung biên soạn giáo trình thanh nhạc trung cấp, trong quá trình biên soạn giáo trình cần nêu ra được những yêu cầu về tác phẩm cơ bản trong đào tạo trung cấp như tác phẩm tiền cổ điển, ca khúc cách mạng, ca khúc mới, và dân ca.

Khoa thanh nhạc và từng lớp học phải xác định được những sai lệch, những khiếm khuyết của các học sinh mới vào học và đưa ra những biện pháp thích hợp để sửa chữa kịp thời.

Trong chương 2 chúng tôi đề xuất thử nghiệm cách sắp xếp lớp học phối hợp tập thể và cá nhân, lớp thể nghiệm này đã có kết quả tốt, chúng tôi sẽ đề nghị nhà trường cho thể nghiệm, nhân rộng mô hình này trong một số lớp dạy trung cấp thanh nhạc. Chúng tôi cho rằng đây là mô hình ban đầu có thể khó thực hiện, nhưng nếu quyết tâm làm tất yếu sẽ mang lại những kết quả mong muốn.

KẾT LUẬN

Hơn 61 năm qua, trường ĐH VHNTQĐ đã trở thành một cơ sở đào tạo âm nhạc vững mạnh, sánh ngang cùng với các cơ sở đào tạo lớn như HVANQGVN, Nhạc viện TP. HCM, HVAN Huế. Nhà trường đã đóng góp cho đất nước, cho Quân đội những nghệ sĩ – chiến sĩ hết mình vì sự nghiệp biểu diễn phục vụ Quân đội, phục vụ nhân dân. Trong quá trình phát triển đó, các thầy, cô giáo của trường đã tích cực tham gia giảng dạy, tham gia biểu diễn, đã xuất hiện những tấm gương sáng xây dựng trường, xây dựng đội ngũ những chiến sĩ văn hóa rất đáng tự hào.

Tuy nhiên, trong quá trình làm nên những kỳ tích đó không tránh khỏi những bất cập trong đào tạo nghệ thuật và đào tạo con người. Những bất cập đó chúng tôi đã mạnh dạn nêu ra dù chỉ là một phần nhỏ trong luận văn cao học của mình, với mong muốn đóng góp phần nhỏ bé vào công cuộc đổi mới xây dựng nhà trường trong giai đoạn mới của đất nước. Chúng tôi rất cảm ơn HVANQGVN đã tận tình giúp đỡ tạo điều kiện cho chúng tôi được nghiên cứu, được học tập. Cảm ơn GS-NSND Nguyễn Trung Kiên đã tận tình chỉ bảo, dạy dỗ chúng tôi. Những kết quả bước đầu học tập, chúng tôi hy vọng rằng nó sẽ phát huy được tốt trong tương lai là một cô giáo của Trường ĐH VHNTQĐ.

Luận văn của chúng tôi tất yếu còn nhiều sơ xuất do kiến thức về sự phạm thanh nhạc của chúng tôi vẫn còn yếu kém, vẫn còn bất cập, kính mong Hội đồng các giáo sư đóng góp ý kiến nhưng cũng đồng thời thông cảm và bỏ quá cho. Chúng tôi suy nghĩ rằng, ngày thi ra trường chưa phải đã là lúc kết thúc sự học của mình, đó mới chỉ là buổi trả bài lớn sau hai năm nghiên cứu và học tập. Tôi một lần nữa chân thành cảm ơn Hội Đồng giáo sư, cảm ơn HVANQGVN về những giúp đỡ tận tình và có hiệu quả đối với chúng tôi.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tài liệu tiếng Việt:

1. Đặng Hòe, Đức Bằng (1982), *Ca hát và biểu diễn*, Nxb Văn hóa, Hà Nội.
2. Mai Khanh (1998), *Sách học thanh nhạc*, Nxb Trẻ, TP. HCM.
3. Nguyễn Trung Kiên (1982), *Phương pháp học hát*, Nxb Văn hóa, Hà Nội.
4. Nguyễn Trung Kiên (2001), *Phương pháp sư phạm thanh nhạc* Nxb AN.
5. Nguyễn Trung Kiên (2009), chủ nhiệm công trình, *đa dạng hóa mô hình đào tạo âm nhạc VN trong giai đoạn mới*, đề tài trọng điểm cấp Bộ.
6. Nguyễn Trung Kiên (2004), *Nghệ thuật Opera*, Viện Âm nhạc.
7. Nguyễn Trung Kiên (2011), *Lược sử opera*, Nxb Từ điển Bách Khoa.
8. Nguyễn Trung Kiên(2014), *Những vấn đề thanh nhạc* Nxb AN.
9. Nguyễn Trung Kiên (2006), *Chương trình thanh nhạc hệ trung học NVHN*.
10. Nguyễn Trung Kiên (2006), *Chương trình ngành thanh nhạc Đại học Bộ VHTT*.
11. Nguyễn Trung Kiên (2002), *Giáo trình thanh nhạc Vụ đào tạo Bộ VHTT*.
12. Nguyễn Trung Kiên (2008), *Giáo trình thanh nhạc đại học*.
13. Hồ Mộ La (2008), *Phương pháp dạy thanh nhạc*. Nxb Từ điển Bách khoa.
14. Hồ Mộ La (2005), *Lịch sử nghệ thuật thanh nhạc phương Tây*. Nxb Từ điển Bách khoa.
15. Trần Thị Ngọc Lan (2011), *Phương pháp hát tiếng Việt trong nghệ thuật ca hát*, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

Tài liệu tiếng nước ngoài

16. L. Dimitriev (2004), *Phương pháp thanh nhạc cơ bản*, Nxb Âm nhạc Matxcova.
 17. Lilli Lehmann (1902), *How to sing*, Nxb Macmilian, London.
 18. K. Nadarenco (1968), *Nghệ thuật hát*, Nxb Matxcova.
 19. V.P.Morozov (2002), *Nghệ thuật hát cộng minh*, Nxb Matxcova.
 20. F Lamperti (2009), *Nghệ thuật hát*, Nxb Matxcova.
 21. O.V.Dalexky (2003), *Học hát* Nxb Matxcova.
 22. V.I.Rudenco (1980), *Những vấn đề sư phạm âm nhạc*, Nxb Matxcova.
 23. T.D. Xmelcova-V. Caveiva (2014), *Những nguyên lý cơ bản của học tập nghệ thuật thanh nhạc*, Nxb Siant- Peterburg – Matxcova.
 24. Sergius Kagen (1968), *Âm nhạc cho giọng hát*, Nxb Indiana university Pres Blomingen Indianapoli.
 25. V. Emilianov (1983), *Phát triển giọng hát*, Nxb Siant –Peterburg – Vulyus.
 26. Vaccai, Nicola (1996), *Practical Method of Italian Singing: Mezzo Soprano (Alto) or Baritone*, G. Schirmer
- **Luận văn, luận án**
27. Vũ Diệu Linh (2005), *Nâng cao chất lượng giảng dạy thanh nhạc trong giai đoạn đầu*, HVANQG.VN.
 28. Hoàng Đức Nhuận (1994), *Những vấn đề lý luận cơ bản trong đổi mới phương pháp dạy học*”, Tạp chí thông tin khoa học giáo dục.

29. Nguyễn Diệu Nga (2014), *Giải pháp nhằm khắc phục những khiếm khuyết của học sinh mới học hát ở bậc trung cấp Thanh nhạc*, HVANQGVN.
30. Trương Ngọc Thắng (2008), *Quá trình hình thành và phát triển ca hát chuyên nghiệp Việt Nam*, HVANQGVN.